

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Kampen om konstgräsplaner

**- en geografisk studie om tillgängligheten till
konstgräsplaner i Göteborgs kommun**

Ranjan Lassinantti

Kandidatuppsats i kulturgeografi HT 2011
Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi
Göteborgs universitet
Handledare: Anders Larsson

Förord

”Kampen om konstgräsplaner: en geografisk studie om tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun” är en undersökning som åskådliggör tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun och söka förslag på hur tillgängligheten kan förbättras. Studien är ämnad för geografer, lärare i specialidrott fotboll, eller de som är verksamma i Göteborgs fotbollsförbund, Svenska fotbollsförbundet, Idrott- och föreningsförvaltningen och idrottshögskolan i Göteborg.

Uppsatsen är uppbyggd i fyra huvudsakliga delar, metod, bakgrund, resultat och diskussion. I metoden beskrivs vilken metod som studien har genomförts på och på vilka grunder ett visst tillvägagångssätt har tillämpats. I bakgrunden berättas om stadsplanering generellt och hur stadsplaneringen ser ut utefter Göteborgs förutsättningar. Här finns även fakta kring etablering av fotbollsanläggningar och träningsstidsfördelning, samt tidigare forskning. I resultatdelen besvaras mina frågor. Metoden och resultatet diskuteras därefter i diskussionsdelen där resultatet knyts samman med tidigare forskning.

Förhoppningsvis kan den här studien bidra till att ge, Göteborgs fotbollsförbund, Idrott- och föreningsförvaltningen och samtliga som nyttjar konstgräsplaner i Göteborgs kommun, en bild av hur tillgängligheten till dem ser ut. Undersökningen slopar spekulationer som finns kring det och kan åskådliggöra hur det ser ut.

Jag vill skänka ett tack till er intervjupersoner, som har varit villiga att delta i undersökningen med intresse och engagemang. Förhoppningsvis har det varit givande för samtliga att bidra med er kompetens, samtidigt som ni tagit ställning, framfört era åsikter och tankegångar. Jag vill även tacka Anders Larsson för god handledning.

Ranjan Lassinantti, 2012-01-09

Abstract

Title: The battle of artificial turf fields- A geographical study on the accessibility of artificial turf fields in the municipality of Gothenburg

Author: Ranjan Lassinantti

Institute: Department of cultural and economic geography

Tutor: Anders Larsson

Date: 2012-01-09

Number of pages: 51 pages

Language: Swedish with Summary in English

Keywords: accessibility, artificial turf fields, football, mapping, interviews

Summary:

Background: This study focuses on accessibility of artificial turf fields in the municipality of Gothenburg. People in football clubs find it difficult to get trainings scheduled at artificial turf fields; they say there are too few. The Sports and Association Management of Gothenburg has decided, in consultation with the Football Association of Gothenburg, to invest in the conversion of clay fields and a number of natural grass fields to artificial turf fields. They also have the ambition to increase the number of areas suitable for artificial turf fields. The question is whether the problem really is that there are too few artificial turf fields in the city, or if the cause of the congestion may simply be something else.

Objective: The study aims to illustrate the availability of artificial turf fields in the municipality of Gothenburg and seek suggestions for improving availability.

Method: To fulfill my purpose and answer my questions, I used quantitative and qualitative research methods. The quantitative method chosen consisted of mapping and compiling data, and the qualitative method chosen was interviews performed to collect information. The quantitative information collected from Gothenburg Football League's database and Sports and Association Management's booking system. The eight persons participating in my study were active in either The Gothenburg Football Association, The Sports and Association Management, football clubs and/or sports high schools.

Result: The study concludes that the clubs have different geographical conditions in terms of distance to artificial turf fields. Also, training times are not distributed evenly among the clubs. The problems that seem to lie behind are: The land price increase in relation to distance from the city center; sporting activities in the districts are not regulated; people are drawn into the heart of the city; the number of active exercisers is not evenly distributed on the artificial turf fields; and the allocation of training times are unevenly distributed internally between different club teams. Suggested solutions to improve the situation are to establish more artificial turf fields, enlighten compounds where there are available training times, constructing artificial grass adjacent to the tram lines and the stadium Gamla Ullevi, and to streamline its operation. Teachers in special sport football does not experience same problem with availability.

Innehållsförteckning

Förord	2
Abstract.....	3
Innehållsförteckning	4
1. Inledning	6
2. Syfte och frågeställningar	7
3. Metod.....	8
3.1 Metodval	8
3.2 Urval	9
3.2 Pilotintervju	10
3.3 Datainsamling.....	10
3.4 Avgränsningar	10
3.5 Forskningsetiska principer	11
3.6 Validitet och tillförlitlighet.....	11
3.7 Generalisering.....	12
3.8 Metodkritik.....	13
3.9 Objektivitet.....	13
3.10 Metoddiskussion.....	13
3.11 Intervjupersoner.....	14
4. Bakgrund.....	16
4.1 Stadsplanering	16
4.2 Förutsättningar i Göteborg	19
4.2.1 Lokaliseringsfaktorer	19
4.2.2 Planeringsprocessen av en fotbollsanläggning	20
4.2.3 Verksamheter som samverkar.....	21
4.2.4 Träningsfördelning	22
4.2.5 Kommunalt investeringsbidrag och kommunal borgen	23
4.3 Specialidrott som ämne.....	24
4.4 Tillgänglighetsbegreppet.....	25
5. Tidigare forskning	26
5.1 En tillbakablick.....	26
5.1 Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet.....	26

5.2 Arenors lokalisering, betydelse och användning.....	26
5.3 Användning av idrottsanläggningar.....	27
5.4 Arenaboom på gott och ont	27
5.5 Projektet Skohornet.....	28
6. Resultat – Kartläggning av tillgång till konstgräsplaner	29
6.1 Tillgänglighet till konstgräsplaner.....	29
6.1.1 Geografiska förutsättningar med avseende på avstånd	32
6.1.2 Träningstidsfördelning och nyttjandegrad.....	35
6.2 Geografiska mönster	39
7. Resultat – Intervjustudie	41
7.1 Bakomliggande orsaker till problematiken	41
7.2 Förslag på lösningar.....	42
7.3 Markanvändning av konstgräsplaner dagtid	43
7.4 Motsägelser, tendenser och grupperingar	44
8. Slutsatser och diskussion	47
8.1 Slutsatser	47
8.2 Resultatdiskussion	48
8.2.1 Tillgänglighet till konstgräsplaner	48
8.2.2 Bakomliggande orsaker till problematiken	49
8.2.3 Förslag på lösningar	49
8.2.4 Markanvändningen av konstgräsplaner dagtid	50
8.3 Anläggningsutveckling – strategi	51
8.4 Framtida forskning.....	51
Referenser	52
Bilaga 1: Intervjuguide 1	54
Bilaga 2: Intervjuguide 2	56
Bilaga 3: Planprocessen – förklaring.....	58

1. Inledning

Denna studie handlar om tillgängligheten till konstgräsplaner. I fotbollsföreningar inom Göteborgs kommun finns ett omtalat samtalsämne som har uppmärksammats i media, nämligen svårigheten att få träningstider på konstgräsplaner, och i synnerhet bekymret att få tillgänglighet till ”bra” träningstider på konstgräsplaner.

Kron (2011) berättar på en föreläsning om anläggningsutveckling att det var en stor mängd artiklar i Göteborgsposten angående ämnet år 2002. Över lag kunde man utläsa detsamma. Kron sammanfattar det; ”I Göteborg är det dåligt. Det är bättre överallt annars. Framförallt är det mycket bättre i Malmö och Stockholm”. Enligt honom uttalade sig förbundschefen på Göteborgs fotbollsförbund att det är viktigt att politikerna får veta hur det egentligen ser ut. Detta är något jag ämnar mig att åskådliggöra.

I media har det uppmärksammats att det finns för få 11-manna konstgräsplaner inom Göteborgs kommun. Detta med tanke på antalet fotbollsföreningar och aktiva som är i behov av träningstider. Eftersom skolverksamheter också nyttjar konstgräsplanerna, dagtid, upplever kanske även de samma problematik. Då Sverige är ett land där det faller stora mängder nederbörd årligen utesluts naturgräsplaner som ett alternativ. Dessa planer blir lätt vattenmättade och obrukbara. Grusplaner är något som i takt med 2000-talets utveckling inom idrotten har lämnat. Idrott- och föreningsförvaltningen, IoFF, i Göteborg, har därför valt att, i samarbete med Svenska fotbollsförbundet, SvFF, och Göteborgs fotbollsförbund, GFF, satsa på att anlägga om grusplaner och ett antal naturgräsplaner till konstgräsplaner. De har även ambitionen att utöka antalet konstgräsplaner på ytor i Göteborgsområdet som anses vara lämpliga.

Frågan är om problemet kvarstår, att det finns för få konstgräsplaner i staden, eller om orsaken till trängseln helt enkelt kan vara någon annan. Det gäller att jag noggrant undersöker vad problemet är i dagsläget. Risken är annars att man satsar stora pengasummor på för många konstgräsplaner, då man istället kunde ha och i framtiden investera i annat behövligt. Låt oss anta att det finns tillräckligt många konstgräsplaner. I sådana fall betyder det antingen att man som lag i en förening eller som skola, inte är villig att färdas ett visst avstånd till en konstgräsplan för att få en träningstid. Alternativt sker det någon orättvisa kring fördelningen av träningstider, antingen föreningarna emellan eller internt inom föreningarna, varav skolorna emellan.

För att uppmärksamma ämnet ur ett geografiskt perspektiv kommer jag att genomföra kartläggningar av kopplingen mellan konstgräsplaner och fotbollsföreningars lokalisering med avseende på avstånd, tillgänglighet och konflikter. För att få en förståelse kring förklaringar till de mönster och tendenser som uppstår ur kartläggningen, förslag på eventuella lösningar på de problem som visar sig existera, samt svar på om samma problem upplevs av specialidrottslärare i fotboll på idrottsgymnasier, vänder jag mig i denna studie till IoFF i Göteborgs kommun och GFF i huvudsak, men även fotbollsföreningar och idrottsgymnasier med inriktning mot fotboll. Med hjälp av intervjustudier kommer jag att få en förståelse kring fotbollsföreningarnas tillgänglighet till konstgräsplaner, samt om samma problem upplevs av specialidrottslärare i skolämnet specialidrott fotboll på idrottsgymnasier i Göteborg. Först kommer jag att presentera syfte och frågeställningar för att sedan definiera begrepp och gå igenom relevant forskning. Efter metodkapitlet följer resultat och diskussion.

2. Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att åskådliggöra tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun och söka förslag på hur tillgängligheten kan förbättras.

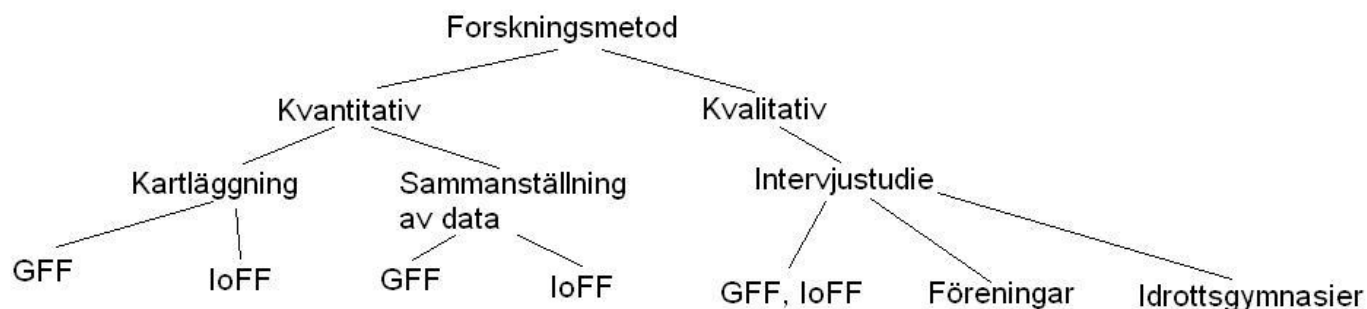
Detta sker genom att geografiskt kartlägga 11-manna konstgräsplaner, samt föreningarnas geografiska läge, inom Göteborgs kommun. Utefter detta ska det genom en intervjustudie sökas förklaringar till de generella mönster och tendenser som framträder av kartläggningen, samt förslag till lösningar som aktörer besitter verksamma i anläggningsprocessen, fotbollsföreningar och idrottsgymnasier. Mer specifikt kommer följande frågeställningar att behandlas;

- Vilka geografiska förutsättningar och vilken träningstidsfördelning finns för fotbollsföreningar i Göteborgs kommun beträffande tillgängligheten till konstgräsplaner och till vilken grad utnyttjas dessa?
- Vilka är de viktigaste förklaringarna till de mönster och tendenser som framträder av kartläggningen?
- Vilka förslag på lösningar besitter aktörer verksamma i anläggningsprocessen, fotbollsföreningar och idrottsgymnasier?
- Upplever lärare på idrottsgymnasier med inriktning mot fotboll i Göteborg liknande problem, angående tillgängligheten till konstgräs, som fotbollsföreningarna?

3. Metod

3.1 Metodval

I det här kapitlet presenteras metodologiska utgångspunkter och studiens genomförande. Figur 1 visar strukturen för den valda metodiken. Forskningsmetoderna som huvudsakligen har används är en kvantitativ kartläggning och sammanställning av data från GFF:s databas och IoFF:s bokningssystem, samt kvalitativa personliga semistrukturerade intervjuer med personer verksamma i GFF, IoFF, fotbollsföreningar och på idrottsgymnasier.

Figur 1. Forskningsmetoderna som har används är kvantitativ kartläggning och sammanställning av data, samt kvalitativa intervjuer. (Författarens bearbetning)

Denscombe (2009) presenterar olika forskningsmetoder. I det första skedet skiljer han på kvalitativ (icke numerisk) och kvantitativ (numerisk) forskningsmetod. Kvalitativ information framgår av tal eller visuella bilder. Kvantitativ forskningsmetod, påstår Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2007), grundar sig på likvärdiga, objektiva och jämförbara data som efter analys kan översättas till siffror, numerisk forskningsmetod. Den kvalitativa metoden kan genomföras i form av intervjuer, dokumentation, observation eller frågeformulär.

Kartläggning anses vara en av alla kvantitativa metoder som finns. För att genomföra en kartläggning krävs data. Denscombe (2009) hävdar att olika former av dokument kan betraktas som informationskällor. Exempel på sådana dokument är statspublikationer och officiell statistik, dagstidningar och tidsskrifter, mötesprotokoll, brev och pm, dagböcker, samt webbplatser och Internet.

Kvantitativ forskningsmetod i form av kartläggning utifrån dokument hämtade från webbplatser och Internet valdes som insamlingsmetod av data för att kunna besvara min första forskningsfråga. Sådan metod är användbar och anses vara effektiv om man vill åskådliggöra en generell överblick utifrån en stor mängd omfattande detaljerad data. I det här avseendet handlar det om att sammanställa, inte enbart en stor mängd data, utan även data som är från olika informationskällor.

Denscombe (2009) beskriver olika typer av forskningsintervjuer. Semistrukturerade intervjuer är när forskaren är flexibel och ger informanten/respondenten frihet i sina svar och utrymme ges för att denne ska få utveckla idéer och åsikter mer utförligt. Det finns även strukturerade och ostrukturerade intervjuer. Dessa olika typer av intervjuer kan därefter vara personliga intervjuer eller gruppintervjuer. Personliga intervjuer är när en forskare intervjuar en informant/respondent, medan gruppintervjuer är då det istället är flera

informanter/respondenter som blir intervjuade samtidigt på plats. Skillnaden mellan informant och respondent är att man söker information av en informant, medan man mer söker åsikter, värderingar eller ett visst ställningstagande av en respondent.

Kvalitativ forskningsmetod i form av semistrukturerade personliga intervjuer valdes som insamlingsmetod av data för att kunna besvara resterande forskningsfrågor. Jag sökte i detta skede efter en metod som gav helheten. Det gör de kvalitativa metoderna enligt Esaiasson et al. (2007). De används då forskaren är intresserad av annat än ytlig och generaliserbar information. Intervjuer var den mest lämpade av de kvalitativa forskningsmetoderna då dokumentation eller observation inte var funktionella för att uppfylla mitt syfte. Frågeformulär hade krävt fler tillgängliga respondenter som tog sig tid. Personliga intervjuer valdes för att de var mer praktiska att genomföra och fyllde sitt informativa syfte på ett bättre sätt. Semistrukturerade intervjuer valdes för att informanten skulle få möjlighet att ge öppna svar, men samtidigt garantera en viss struktur i intervjun.

Det finns i enlighet med Denscombe (2009) vissa kriterier som särskiljer en intervju från att vara en konversation. Det ska finnas ett samtycke till att delta, den intervjuade ska vara medveten om att dennes ord kan bli protokollfört och dokumenterat, samt att det är forskaren som i huvudsak bestämmer dagordningen i samtalet. Denscombe anser att intervjuer är en lämplig metod då forskaren ska undersöka ”komplexa och subtila fenomen” (s. 232). I de allra flesta fallen handlar det om att ta reda på åsikter, uppfattningar, känslor och erfarenheter, eller få känsliga frågor besvarade, alternativt införskaffa sig privilegierad information. Fördelen med att använda intervjuer som forskningsmetod är huvudsakligen att man får detaljrik data, insikter, informanternas prioriteringar, åsikter, samt idéer.

3.2 Urval

I mitt fall gällde det att få fram underlag från personer verksamma i förvaltningar, förbund och föreningar, samt lärares åsikter och ”privilegierad information” som få tillgängliga besitter. Privilegierad information erhåller personer som sitter i en speciell position, förklarar Denscombe (2009). Det är endast ett fåtal personer som innehar den kunskap som behövs för att besvara mina forskningsfrågor.

Till intervjustudien valdes åtta personer ut som respondenter. Två av dem agerar både som informanter och respondenter, varav en är verksam på IoFF och en på GFF. De båda valdes ut för att de innehar en högt uppsatt position i sin verksamhet och är väl insatta inom ämnesområdet. De besitter i synnerhet den, som Denscombe (2009) kallar det, privilegierade information som jag var i behov av. Tre av respondenterna är verksamma i särskilt utvalda fotbollsföreningar i Göteborgs kommun. Dessa personer valdes ut utifrån iakttagelser av kartläggningen som redovisas i resultatkapitlet. Återstående tre respondenter är lärare som undervisar i ämnet specialidrott fotboll på skolor i Göteborgs kommun. Det finns endast ett fåtal lärare som undervisar i ämnet. Av dem valdes tre ut på grund av skolans geografiska läge. En valdes för att skolan låg centralt och två för att deras skolor var lokaliserade i samma område. Samtliga som blev tillfrågade var tillmötesgående till att delta i undersökningen. På grund av tidsbrist kunde en av lärarna dock inte deltaga personligen, utan valde att bli representerad, som en andrahandskälla, av rektorn på sin skola.

3.2 Pilotintervju

Jag genomförde en pilotintervju för att undvika misstag, bli medveten om olika problem som kan uppstå, få djupare insikt på mina frågor och dess kommunicerbarhet samt beräkna tid och testa utrustning (diktafon). Pilotintervjun genomfördes med en manlig lärare som arbetar på ett idrottsgymnasium i Göteborg. Eftersom han har arbetat inom föreningslivet på olika nivåer och i skola i flera år ansågs han vara lämplig.

3.3 Datainsamling

Till kartläggningen samlades kvantitativa data in från webbplatser och Internet. För att först få en karta över Göteborgs kommun hämtades den från Göteborgs Stads databas med kartor. GFF har listat samtliga konstgräsplaner i Göteborgs kommun och ger information om var de är lokaliserade. De har även listat samtliga fotbollsföreningar inom distriktet för GFF och uppger de olika föreningarnas geografiska läge. För att ta reda på vilka av föreningarna som bedriver ungdomsverksamhet och antalet medlemmar krävs att man antingen kontakter GFF, alternativt söker information från vardera förening. Information om var de olika föreningarna tränar någonstans, när och hur ofta de tränar finns tillgängligt i IoFF:s bokningssystem. Det som kartläggningen speglar är utifrån en typisk träningsvecka där få matcher inträffar, men som infaller innan uppehållsperioden börjar, v. 42 2011-10-17 – 2011-10-23. Samma lag tränar även tidigare veckor för att säkerställa och öka giltigheten i data.

För kvalitativ datainsamling genomfördes varje intervju på intervjupersonens arbetsplats och tog ungefär 30 till 40 minuter. Deltagaren fick ta del av en intervjuguide som utformades utefter Esaiassons et al. (2007) exempel på hur en sådan kan se ut. Denscombe (2009) klargör att minnet inte är ett pålitligt forskningsverktyg och att det har en förmåga att förvränga den information vi fångar upp. Av den anledningen användes en diktafon som instrument. Sammanlagt tog en hel intervju tidsmässigt, från att jag kom dit till att jag gick, ungefär en timme. Materialet på diktafonen transkriberades (lyssnades av och textades ner ordagrant), sammanställdes och analyserades.

Upplägget på intervjuerna utgick som sagt från en intervjuguide (bilaga 1 och 2). Kvale (1997) redogör för att en intervjuguide innehåller de frågor som kommer att ställas under intervjun och i vilken ordning dessa kommer att följas. En intervjuguide hade jag nära till hands och en delades ut till intervjupersonen under intervjun för att underlätta för denne. På så vis kunde de följa med i frågorna. Om någon inte förstod frågan kunde denne läsa innantill i intervjuguiden. Den var upplagd med inledande frågor där de fick beskriva sig själv för att lätta upp stämningen och för att få en aning bakgrund om personen. Därefter följde de huvudfrågor som undersökningen grundar sig på nedbrutna i mindre mer specifika frågor. Under intervjuens gång strävade jag efter att ge både följd- och motfrågor, samtidigt som jag gav exempel och påståenden för att underlätta för den intervjuade att kunna utveckla ett sanningsenligt och givande svar.

3.4 Avgränsningar

Studien är menad att undersöka konstgräsplaner och fotbollsföreningar som bedriver ungdomsverksamhet inom ramen för Göteborgs kommun. Anledningen till att grus- och gräsplaner är uteslutna är för att gräsplaner inte är tillgängliga den större delen av året och grus anses vara dåligt underlag. Man har helt enkelt i tillsammans med GFF och IoFF övergått till att nyttja konstgräs som alternativ. I Göteborgs kommun finns ett stort antal föreningar/klubbar och GFF i samråd med IoFF har beslutat att prioritera ungdomsföreningar

och till viss del elitnivå. Eftersom de flesta föreningar som är på elitnivå samtidigt bedriver ungdomsverksamhet avgränsar jag undersökningen till att utesluta föreningar med enbart elitverksamhet och föreningar som varken befinner sig på elitnivå eller har ungdomsverksamhet. Eftersom det finns ett stort antal planer med olika storlek och underlag samt ett stort antal föreningar avgränsar jag även att endast undersöka 11-manna konstgräsplaner och medlemsantal i föreningar utefter de som finns registrerade, det vill säga ungdoms- och licensregistrerade, från 12 års ålder och uppåt. Det avgränsande tidsintervallet ligger inom de senaste nio åren, från och med år 2002, av anledningen att det var då arbetet påbörjades med att få beslut om att etablera betydligt fler konstgräsplaner.

3.5 Forskningsetiska principer

Denscombe (2009) förklarar att samhällsforskare ska vara etiska. Man ska handla på ett visst sätt för att människor som deltar i forskningen ska känna sig skyddade. Det finns inget som talar för att forskare får bortse från lagen om mänskliga rättigheter.

När det kommer till forskning finns det enligt Vetenskapsrådet fyra huvudkrav : informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet står för att forskare ska informera deltagare om undersökningen, vad de har för roll och att det är frivilligt att delta. Samtyckeskravet innebär att forskaren ska få ett samtycke av deltagaren, att denne är villig att delta. Deltagaren bestämmer själv utifrån vilka villkor och premisser som deltagandet ska genomföras. Konfidentialitetskravet innebär att forskaren vid inhämtning av känslig information tillsammans med deltagare bör underteckna att tystnadsplikt gäller angående dessa uppgifter. Vid nyttjandekravet gäller att materialet inte får användas till bruk, utan vetenskapliga syften.

Samtliga intervjupersoner som var med och deltog är anonyma i största möjliga mån. Istället för deras namn användes fiktiva namn i syfte att skydda intervjupersonernas identitet. Utgivandet av intervjupersonernas position nämns för att öka validiteten i deras uttalande och verksamheterna de är verksamma i för att förstå vilka de talar för.

3.6 Validitet och tillförlitlighet

Denscombe (2009) anser att forskare vid kvantitativa metoder bör validera sina data. Man ämnar då granska ifall data registrerats på ett korrekt sätt, om de data man funnit är lämpligt användbara för att uppfylla syftet med undersökningen, samt om analysen genomförs oklanderligt. När forskningen är baserad på dokument är källans trovärdighet en nackdel. Det är i många fall sekundära data som är tillgängliga och subjektivt tolkade data som då inte speglar en bild av verkligheten. Om informationen är hämtat från webbplatser och Internet följde jag Denscombes förslag om att reflektera över hemsidans auktoritet och trovärdighet, om källan ger ett seriöst intryck, samt såg över när webbplatserna senast var uppdaterade och dess popularitet.

Som forskare frågar man sig om intervjupersonerna har förstått intervjufrågorna rätt. Denscombe (2009) talar vid kvalitativa studier om validiteten i intervjudata. Validitet är ett begrepp som han definierar som trovärdighet där man frågar sig om man tar reda på det som man är ämnad att skaffa sig kunskap om. Han tar även upp tillförlitlighet, eller pålitlighet, då man frågar sig om man vid genomförande av en liknande studie vid ett senare skede skulle få samma resultat.

Vid intervjuundersökningar besvarar deltagarna i studien frågor, vars svar analyseras och redogörs i resultatdelen. Svaren kan vara intressanta i sig, påpekar Denscombe (2009), och för läsaren kan det vara fängslande om denne får ta del av intervjupersonernas synpunkter och resonemang. Denscombe frågar sig om detta kan ses som tillräckligt belegg för att kunna bevisa något. Han har två argument för att det inte kan tillämpas i det syftet. Det förstnämnda är att *”Utskriftsutdragens betydelse begränsas alltid av det faktum att de, i viss utsträckning, är lösryckta ur sin kontext.”* (s. 264), vilket innebär att de utvalda utdragen är ynka delar av en helhet. När delarna blir uttryckta ur sitt sammanhang kan innebörden förändras. Hans andra argument är att *”Urvalsprocessen medför en viss urskillning och försiktighet från forskarens sida.”* (s. 264). Vilka delar som kommer att användas i forskningen av allt material som är tillgängligt är upp till forskaren. Läsaren är inte medveten om vad det finns för övrigt material än de utvalda delar som används i undersökningen. Forskaren kan därmed vinkla sin text åt ett visst håll.

Denscombe diskuterar om och i så fall hur man kan kontrollera informationen av intervjupersonerna. Det anses vara svårt ifall det rör sig om åsikter, känslor och erfarenheter. Det finns då inget säkert sätt att verifiera om personen i fråga har förstått intervjufrågorna korrekt. Han tar upp exempel som jag följde på hur man som forskare kan kontrollera hur tillförlitlig informationen är som man har tagit reda på då man strävar efter att finna sanningen. Jag kontrollerade data med andra källor och såg om den överensstämde. Dessvärre var det inte genomförbart att kontrollera utskriften med deltagarna då man låter den intervjuade korrekturläsa materialet. Däremot kontrollerade jag rimligheten i data och frågade mig om intervjupersonen egentligen var tillräckligt insatt i ämnet. Jag eftersökte även teman i utskriften/utskrifterna, det vill säga, intervjuade fler personer än en och söka finna mönster och grupperingar bland de olika intervjuerna. Om ett intervjusvar upprepas flera gånger ger det ett intryck av att vara mer sanningsenligt än ett annat.

I Kougioumtzis (2006) avhandling framkommer hur en intervjuundersökning kan finna en högre kvalitet. Kougioumtzis finner tillförlitligheten högst beroende av tolkningen av råmaterialet. Forskaren har från början tillgång till en ofantlig mängd material som man gör ett urval ifrån. Han frågar sig varför vissa citat valdes och inte andra, om en rättvis bild ges av intervjupersonen och om intervjupersonerna kan känna igen sig i sina egenuttalade citat. När jag gallrade fram citat från råmaterialet såg jag om svaret var relevant, intressant, hur väl motiverat det var, om det gav en rättvis bild av intervjupersonens resonemang och tankesätt, om det var avvikande i förhållande till de andra svaren. Jag såg även över om svaren var återkommande och visade på ett mönster, tendens eller trend, etc. I fallet där en av lärarna blev representerad av rektorn, likt en andrahandskälla, på skolan kan det då vara ännu svårare att ge en rättvis bild av lärarens ståndpunkt.

3.7 Generalisering

Generaliserbarhet definieras av Denscombe (2009) som överförbarhet. Det kvantitativa kan ses som generaliserbart eftersom det bygger på tillförlitliga fakta, till skillnad från, att generalisera det kvalitativa i studien som enbart baseras på ett fåtal källor. Denscombe argumenterar dock för att det kan ses som högst nödvändigt att utföra kvalitativa studier för att peka på en specifik situation. Studier kring sådana situationer kan generaliseras då de jämförs med liknande fall. Min studie kan ses som generaliserbar då man är ute efter att undersöka just tillgängligheten till konstgräsplaner inom ett område som utgår från samma förutsättningar, det vill säga, att utnyttjandet av gräsplaner problematiskt och grusplaner obefintligt, samt att efterfrågan är likvärdigt stor hos föreningar.

3.8 Metodkritik

Det kvantitativa i studien, kartläggningen, innehåller en del källkritik som bör beaktas vid granskning av dem. De olika föreningarna har olika geografiska förutsättningar med avseende på avstånd. Samtliga avstånd är mätt fågelvägen. Beräkningarna för att åskådliggöra träningstidsfördelningen är ett index över ungefärlig träningskvot (avrundat till två decimaler) som utgår från en approximation att alla spelare i en förening får lika många träningstimmar/vecka. I själva verket tränar alla lag i en förening olika många gånger per vecka. Fördelningen av en förenings träningstimmar sker internt i klubben är det därför svårt att beräkna en exakt siffra som visar hur många timmar en spelare tränar varje vecka. Än svårare är det om man ska ta med i beräkningarna att vissa spelare tränar med fler än en åldergrupp, eller inte blir registrerade i GFF:s register över medlemmar/förening. En annan felkälla är att somliga yngre 7-mannalag bokar 11-mannaplaner. IFK Göteborg är ett sådant exempel som använder Kviberg till de yngre grupperna i akademien. Majoriteten av de föreningsägda planers bokningsschema finns inte med i IoFF:s bokningssystem. Vid beräkningar av hur väl sådana planer används som minst utgår jag ifrån ett konstant antagande från IoFF som förmodas vara ungefär 29 timmar/vecka. I IoFF:s bokningsschema har det visat sig att denna siffra inte stämmer fullständigt. Exempelvis utnyttjar Qviding FIF endast Skatås 21 timmar/vecka medan IFK Göteborg utnyttjar den 53,5 timmar/vecka. Dessa siffror är mer exakta och har därför valts att användas i beräkningarna.

3.9 Objektivitet

Denscombe (2009) framför ett resonemang kring att all forskning påverkas av dem som genomför forskningen, och därmed kan ingen forskning ses som helt objektiv. Alla olika former av kvalitativa data grundar sig på en individs tolkning. I det här fallet ger således den här studien en prägel av mig, som forskare, då undersökningen grundar sig på min tolkning av transkriberat material. Det bör dock poängteras att jag som forskare strävar efter att ge en så objektiv, opartisk, bild av resultatet som möjligt och istället i diskussionen spegla en subjektiv infallsvinkel från min sida. Vägledande råd som jag följde från Denscombe var att "Undvika att försumma data som inte stämmer överens med analysen" (s. 386), vilket betyder att avvikande data inte ignoreras för att den skiljer sig från de övriga. Dessa fynd kunde ses som högst relevanta i undersökningen. I mitt fall ignoreras inte intervjupersoners åsikter om det exempelvis endast var en person som uttryckte att man inte bör anlägga fler konstgräsplaner. Ytterligare ett råd från honom som jag gick efter var att "Kontrollera konkurrerande förklaringar" (s. 386), det vill säga, att om olika förklaringar uppstår kring ett problem ska båda undersökas. Forskaren ska inte utesluta den ena av dem utan anledning. Om det exempelvis har givits två olika förslag till lösningar om hur tillgängligheten till konstgräsplaner kan bli förbättras uteslöts inte den ena av dem utan vidare, utan analyserades istället.

3.10 Metoddiskussion

En av forskningsmetoderna var kvantitativ kartläggning och sammanställning av data som var användbar och anses vara effektiv om man vill åskådliggöra en generell överblick utifrån en stor mängd omfattande detaljerad data. Den andra forskningsmetoden var personliga semistrukturerade intervjuer för att få tillgång till mer djupgående och detaljerad information om tillgängligheten till konstgräsplaner. De kvantitativa data som hämtades var dokument från webbplatser och Internet, främst från GFF och IoFF. Urvalet av åtta intervjupersoner valdes särskilt ut, en från GFF, en från IoFF, tre från olika fotbollsföreningar och tre från

olika idrottsgymnasier lokaliserade från Göteborgs kommun. Syftet var att göra flera röster hörda från olika verksamheter. Vid valet av deltagare togs ingen hänsyn till ålder eller kön. Svaga länkar i studien kan förvisso vara att intervjupersonerna är verksamma inom en centrerat område och därefter särskilt utvalda. Detta gör att studien inte täcker ett stort geografiskt omfång, att det endast är åtta personers åsikter som framgår. Resultatet kan till största delen ses som generaliserbart eftersom det kvantitativa är överförbart och det kvalitativa kan vara överförbart då man i ett senare skede undersöker samma specifika situation utifrån liknande förutsättningar. Denna studie, liksom många andra, kan inte ses som fullständigt objektiv då forskaren tolkar intervju svaren och gör ett urval vad som anses vara användbart utav allt råmaterial.

Det som hade kunnat göras annorlunda i tillvägagångssättet av studien med identiskt uppsatt syfte hade kunnat vara att genomföra kartläggningen i GIS. Tiden för det fanns inte att tillgå och ett annat sätt valdes således. Angående urvalet av intervju personer hade personer verksamma i andra fotbollsföreningar och idrottsgymnasier kunnat ha valts istället, vilket säkerligen hade givit studien en annan vinkling av resultatet. En annan strategi för att vidga studien och hade varit att vända sig, inte enbart till ungdomsföreningar, utan även andra klubbar som söker träningstider och som inte ska prioriteras om de inte befinner sig på elitnivå. Det hade om så var fallet varit mer lämpligt att genomföra en helt kvantitativ studie för att kunna samla in större omfattning data.

3.11 Intervju personer

Studien omfattar personliga semistrukturerade intervjuer från åtta intervju personer från GFF, IoFF, tre fotbollsföreningar och tre idrottsgymnasier. De är från olika verksamheter med olika arbetsysselsättning för att studien ska belysa ett flertal perspektiv. Det här är en presentation av intervju personernas bakgrund som grundar sig på de inledande frågorna i intervjuguiderna (bilaga 1 och 2).

Uno, kanslichef på Göteborgs Fotbollförbund

Uno är kanslichef på Göteborgs fotbollsförbund där han arbetar med ledar- och tränarutbildning. Han valdes till studien för att han även arbetar med övergripande frågor som etablering av konstgräsplaner.

Lars, verksamhetschef på Idrott- och föreningsförvaltningen

Lars är verksamhetschef och ansvarar för området förening. Han valdes till studien för att han huvudsakligen, på strategisk nivå, arbetar med att leda utvecklingen och dialogen, utvecklingen av idrottsanläggningar och dialog med föreningar och förbund i Göteborg.

Stefan, IF Väster och GAIS

Stefan arbetar som fotbollstränare och har även arbetat med utbildningsfrågor flera år. Han valdes till studien för att han med bred kunskap kunna representera två föreningar. IF Väster är intressant för studien eftersom de har en föreningsägd konstgräsplan, men kanske inte har ekonomi för det i framtiden. GAIS är en elitförening som är intressant på grund av att de har valt att träna på tre olika planer och tvingas förflytta sig relativt långa avstånd.

Viktor, Masthuggets BK

Viktor har arbetat med flera lag i olika föreningar, både som ungdoms- och seniortränare. Han representerar en förening som är intressant eftersom det är en breddförening som strävar efter att träna på Majvallen, men som inte har fördelats tider dit. Föreningen arbetar för att det ska etableras en till konstgräsplan i stadsdelen Linnéstaden och Majorna.

Jakob, Qviding FIF

Jakob är verksam i föreningens styrelse och arbetar som tränare för en av klubbens äldre lag. Jakob är intressant för studien för att han arbetar med att driva föreningen och styrelsen, har ekonomiskt ansvar, samt huvudsakliga ansvaret inom ekonomi, marknad, spelarkontrakt etc. Qviding FIF valdes till undersökningen för att det är en elitförening som har ett stort antal medlemmar och tränar på tre olika konstgräsplaner, men endast har äganderätt på en.

Clas, Aspero idrottsgymnasium och Kopparberg/Göteborg FF

Clas representerar ett idrottsgymnasium där han arbetar som fotbollsinstruktör. Utöver det är han verksam som seniortränare för elitdamföreningen Kopparberg/Göteborg FF. Gymnasieskolan är intressant på grund av dess läge i närheten av Änglagårdsskolan och Änglagårdsgymnasiet.

Urban, Katrinelundsgymnasiet och Göteborgs universitet

Urban representerar idrottsgymnasiet där han arbetar som fotbollsinstruktör. Utöver det är han verksam på Göteborgs universitet med fotbollstränarutbildning. Katrinelund har ett läge i centrum som gör skolan intressant för studien.

Frej, Änglagårdsskolan och Änglagårdsgymnasiet

Frej representeras av rektorn Morgan på gymnasiet. Morgan har varit verksam i elitföreningar som Kalmar FF och GAIS, men är numera rektor. Skolan är intressant på grund av dess läge i närheten av Aspero idrottsgymnasium.

4. Bakgrund

4.1 Stadsplanering

En stad definieras Swahn (1989) som, ”stad, befolkningskoncentration med särpräglad bebyggelse, där näringslivet är inriktat på handel och specialiserad tillverkning.” (s. 318). I liknelse med detta förklarar Barrefors, Luksepp och Östman (2001) en stad som en tätbebyggd plats som för många är en livsmiljö. Markanvändningen är i första hand menat till bostäder, handel och kommunikation, samt ett centralt område med affärer, torg, tjänster och service. Ytterligare något som utmärker en stad är att det juridiskt finns särskilda lagar och regler för bebyggelse och annat. Andersson, Persson, Porsne och Schellenberg (2008) däremot definierar stadsbegreppet genom en uppdelning, morfologiskt stadsbegrepp, funktionellt stadsbegrepp, juridiskt stadsbegrepp, statistiskt stadsbegrepp. Det morfologiska stadsbegreppet förklarar hur staden ser ut. Andersson et al. (2008) exemplifierar att staden under medeltiden var präglad av stadsmur, torg, kyrka och rådhus, medan den idag mer är kännetecknad tunnelbana, höghus, museum, högskola etc. Det funktionella stadsbegreppet innebär vad människor gör i staden. Han berättar då att stadsbor förr ägnade sig åt handel, hantverk och administration, till skillnad från bönder på landsbygden där jordbruk var den dominerande sysselsättningen.

Enligt Andersson et al. (2008) finns det idag ett brett utbud av yrken i staden för invånarna som berör allt från yrkesinriktade verksamheter till mer akademiska arbeten. Städer kan även i sig vara mer eller mindre uppdelade, vissa mer inriktade mot exempelvis industri, medan andra mot handel och administration. Detta i likhet med att städer har olika uppgifter i en nation för att få hela landet att fungera. Inom det juridiska stadsbegreppet innefattas de lagar som gäller för staden. Om det under medeltiden var stadsmurar som juridiskt avgränsade staden mot landsbygden, är det idag gemensamma lagar gällande för samtliga kommuner i landet. Det statistiska stadsbegreppet anger stadens definition numeriskt. Om man räknar invånare per km² ser man tydligt att städer i ett land får de största värdena. Enligt FN:s definition bör en stad ha minst 20 000 invånare för att få benämnas som en ”stad”. Detta är något som också skiljer sig en aning från nation till nation.

Stadsmiljön är något som allt fler människor kontinuerligt lokaliseras mot, påstår Andersson et al. (2008). Anledningen till detta är att ordet ”stad” förknippas med mötesplats, koncentration, närhet och mångfald. Det är en plats där många människor möts och olika idéer, livsstilar och föreställningar byts ut. Barrefors et al. (2001) hävdar dock att man lätt glömmer bort de nackdelar som tillkommer av att bosätta sig eller arbeta i staden, t.ex. trängsel, buller, jäkt, höga kostnader etc. I den här studien är det i synnerhet trängsel och höga kostnader som är aktuellt. Det kräver då en hel del strategisk planering vid byggnation för att få en stad att fungera. Detta är något vi kallar stadsplanering. Swahn (1989) definierar stadsplanering, eller stadsbyggnad som är ett annat begrepp som används övergripande när man talar om, ”...en Orts eller ett samhälls planering och utveckling av sina mark- och bebyggelsesressurser.” (s. 320). Efter den intensiva urbaniseringen, folkförflyttning till staden, som började i slutet på 1800-talet förklarar Andersson et al. (2008) att man då i samband med det insåg att stadsplanering var viktig för stadens överlevnad, att människor inte enbart lokaliserade sig dit utan även stannar där. Andersson et al. menar att bristen på planering förr var att verksamheter placerade sig utan vidare eftertanke på var andra verksamheter orienterade sig. Exempelvis var det farligt då miljöfarliga anläggningar gjorde sig hemmastadda på platser som kunde föroreana dricksvattnet. Detta är en av förklaringarna till

de epidemier som pågick under den tiden. Samtidigt påverkade valet av placering för olika verksamheter den sociala oro och kriminalitet som försiggick i staden, något som ledde till att folk flyttade ut från de överbefolkade stadskärnorna.

För att skapa ordning och struktur vid stadsplanering förespråkar Barrefors et al. (2001) kartor som ger en övergripande bild på vilket sätt marken nyttjas i städer. I en stad är det huvudsakligen centrum, cityområdet, som är mittpunkten, vilket är typiskt för just storstäder. Det är ett område med eftertraktad mark som man värderar högt och strävan är därför att utnyttja den så effektivt som möjligt. Typiska exempel på den effektiviseringen som görs i dessa områden är höga byggnader och skyskrapor. Förutom ett cityområdes läge är det än mer eftertraktat tack vare dess väl utbyggda infrastruktur som underlättar transporter dit. Exempel på verksamheter som har råd att leva upp till de hyror som ställs och konkurrerar om marken är banker, stora varuhus, resebyråer och kulturverksamheter.

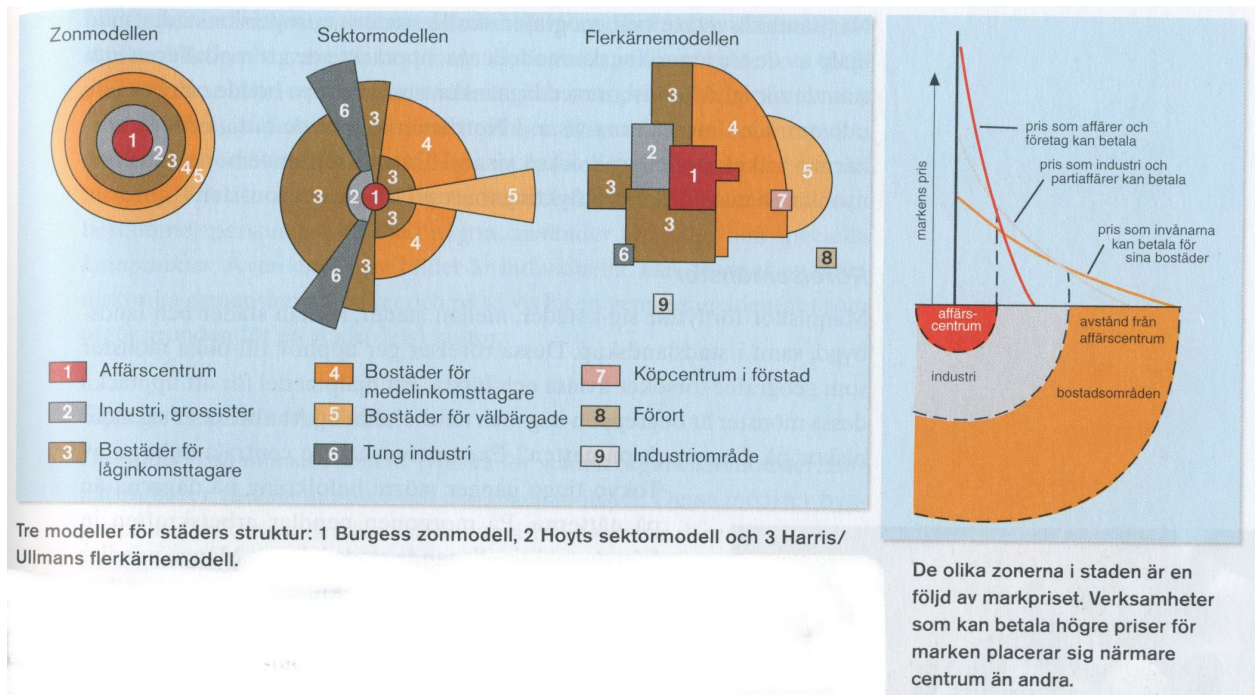
Förr var cityområdet en plats för bostäder. Detta har med tiden ändrats allt jämnt med att konkurrensen om marken ökar. När familjerna som bodde där inte hade råd att betala hyrorna som stegrade byggde man om det till kontor för affärsföretag som hade kapital. Bostäder var man därmed tvungen att byggas i områdena utanför centrum. Detta var områden där industrier tidigare var etablerade, men som man i och med det flyttade till ytterområdena där priserna på marken var avsevärt mycket lägre. Boendetätheten har med tiden blivit som störst i de områdena utanför cityområdet och minst i centrum och ytterområdena. Då städer expanderar mer och mer möts till slut ytterområdena mellan de båda städerna. Marken här uppstår det ofta konflikter om, vem som har rätt till att köpa upp den. Förutom städer sinsemellan som vill använda landområdet till stadsintressen vill samtidigt den tredje parten, jordbrukarna, bevara marken där ytterområdena möts till produktion. Till följd därav höjs värdet på sådan mark i allt högre grad. Stadsplanering för en stad är på så vis nödvändig för att lösa, eller allra helst förebygga, konflikter som dessa. En annan strategi är att tänka i liknelse med stadsplaneringen som görs vid de miljonbefolkade städerna. För att avlasta och underlätta transporter brukar en sådan stad ha flera cityområden och verksamheter inom samma kategori, exempelvis lokaliseras finans i ett och samma område. Den kan likaså appliceras på mindre städer för att undgå problem.

Efter studerande av flertalet städers markanvändning i Nordamerika har mönster synliggjorts enligt Andersson et al. (2008). Utifrån dessa mönster har man konstruerat modeller och förenklingar för att tydliggöra det hela. Det framkommer även underliggande strukturer eller återkommande mönster i städers gatunät och bebyggelse, samt människors bestämda rörelsemönster i städer och stadslandskap. De faktorer som påverkar hur marken används är främst markpriser, transportkostnader och tillgänglighet. Hur markpriset påverkas av avståndet från kärnan i staden visas till höger i figur 2. Markpriset är som högst i Centrum och avtar därefter i takt med att avståndet ökar oavsett riktning. Invånare i staden får därmed anpassa sina boenden utefter den ekonomiska och sociala grupp som de tillhör. Stadsdelarna i sig skiljer sig därmed utifrån olika funktioner som exempelvis handel eller tillverkning. Figur 2 visar på modeller som Andersson et al. använder för att visa städernas markanvändning under de senaste 100 åren. *Ernest Burgess zonmodell*, eller koncentrisk modell, från 1920-talet är utformad cirkulärt med stadens centrum som mittpunkt. Ut från cityområdet visar modellen koncentrisk ringar. Då handel och kontor var beläget centralt var därför stadens invånare, som är bosatta i zonerna 3-5, tvungna att pendla in till arbetsplatsen. Zon 2, med industrier eller grossister, var på den tiden ett område som kännetecknades av förfall, förslumning och hög kriminalitet. Samtidigt som priset på marken sjönk ju längre ifrån centrum man var bodde låginkomsttagarna i zon 3, därmed mer centralt än medel och

höginkomsttagarna, i zon 4 och 5. Anledningen till det är att det i zon 3 framförallt låg äldre bostadshus som hade tagits över av arbetarna, medan mer nybyggda familjehus och villor stod klara i zonerna 4 och 5.

Homer Hoyt inrättade på 1930-talet *sektorsmodellen* utefter studier som grundar sig på 30 amerikanska städer. Till skillnad mot zonmodellen var staden här uppbyggd med en helt annan kommunikation. Modellen utmärks av att man underlättar för invånare från de olika områdena, som fått ändrad form till cirkelsektorer, att transportera sig till cityområdet, genom till exempel tåg som färdmedel efter att järnväg anordnats.

På 1940-talet utformade *Chauncy Harris och Edward Ullman* *flerkärnemodellen*. Den är utarbetad och anpassad efter bilismen. Nyckeln är att förorter fick egna utsatta mindre cityområden som flyttades utanför centrum (se zon 7) tillsammans med tung industri och villaområden. Medan de två andra modellerna är synkade till bostäderna är denna mer kopplad till arbetsmarknaden. Det som inte överensstämmer vid applicerandet av dessa modeller från städer i Nordamerika på städer i Europa är att arbetslösa, nyanlända invandrare och flyktingar exempelvis i Sverige i vanliga fall bor längre ut, i förorterna, medan modellerna här visar att de bor någorlunda centralt (se zon 3).

Figur 2. Modeller över markanvändning i städer. (Andersson et al., 2008, s. 307)

Figur 2 återkommer i kapitel 4.2.1 där det redogörs i vilka områden som idrottsanläggningar lokaliseras till, samt kapitel 6.2 då delen till höger i figuren appliceras vid analys av kartläggningen.

4.2 Förutsättningar i Göteborg

4.2.1 Lokaliseringsfaktorer

Olika städer har olika förutsättningar. Etableringen av konstgräsplaner sker således olika i olika städer. Vid etablering av en ny verksamhets geografiska läge i Göteborgs kommun, exempelvis en fotbollsplan, tar man hänsyn till en rad olika faktorer, så kallade lokaliseringfaktorer. Begreppet definieras av Andersson och Sandelin (2007), hur olika verksamheter söker sig till det mest gynnsamma läget. Det är mest förekommande vid etablering av företag, men teorin kan således även appliceras på andra verksamheter. Om man utgår från figur 2 uppger GFF (2011) att idrottsanläggningar – fotbollsplaner ska ingå i zonerna som står för bostadsområden, tillgängliga för föreningar, skolor och spontanfotboll. Det är samtidigt där föreningar, i de flesta fallen, är lokaliserade. GFF (2011) och IoFF (2011) uppger att man kan arbeta utefter två strategier vid lokalisering av en konstgräsplan. Strategi 1 är att man lokaliserar konstgräsplaner till föreningarnas klubbstugor. Strategi 2 är att anlägga ”centra”, det vill säga ett antal konstgräsplaner som ligger intill varandra, och därmed låta klubbstugor lokaliseras dit. Enligt dem har man valt att i första hand arbeta utifrån strategi 1, konstgräsplanerna förläggas mot föreningarnas klubbstugor. Argument för det är att man inte ska behöva flytta eller byta klubbstugor för att få nära tillgång till sådant underlag. De befärdar även att föreningar kommer att dö ut om man är beläget långt ifrån de centra som i så fall skulle finnas. Fördelen med att välja den andra strategin med centra-områden, är att man hade underlättat skötseln av planerna. Anledningen till att det ändå finns centra är för att man tar hänsyn till mindre föreningar utan ungdomsverksamhet, studentföreningar och större turneringar som Gothia cup.

Andra lokaliseringfaktorer för en fotbollsplan är, enligt IoFF (2011), att man ser till antalet konstgräsplaner i ett geografiskt område i förhållande till befolkning och i förhållande till antalet aktiva. Om inte antalet aktiva i en förening drastiskt kunde ändras, antingen halveras eller fördubblas under en femårsperiod, hade det ansetts vara den viktigaste faktorn. Samtidigt tar de hänsyn till potentialen som finns i stadsdelar med stor befolkningsmängd. Exempelvis är Angered en stadsdel där 9 % av befolkningen är aktiva fotbollsutövare, vilket anses vara en låg siffra. IoFF (2011) ser då att det ändå är ett stort antal barn och ungdomar som är bosatta där, mycket fler än i västra Göteborg, och tänker att, ”de kanske inte spelar fotboll idag, men hur ser det ut om fem år?”.

IoFF (2011) hävdar ytterligare en faktor som de måste ta hänsyn till, nämligen den sociala strukturen. De studerar de olika stadsdelarna och ställer sig frågan, ”Hur mycket skulle det betyda för utvecklingen av stadsdelen om den fick en konstgräsplan?”. Det är genast en subjektiv bedömning som man gör av varje stadsdel. Angående de tidigare nämnda lokaliseringfaktorererna är det att man objektivt numeriskt visar på ett behov av en konstgräsplan. Det poängteras av IoFF (2011) att det inte är de själva som fattar beslut angående detta, utan att det finns en politisk dimension som de försöker tillfredsställa. I den politiska dimensionen frågar man sig vad det är man vill stimulera, och det är mer aktivitet i de områden där man mår sämst. Därav har man valt att prioritera anläggning av konstgräs i områdena Länsmansgården, Marieholm, samt Gamlestan. Slutligen har man även tagit hänsyn till de ställen som ligger avskärmat och som inte har någon konstgräsplan i närheten. Skärgården är ett sådant exempel. Det finns dock inte ett stort antal barn och ungdomar där, men man har ändå sett till den lokaliseringfaktorn för att de som är riktigt unga också ska få bra möjligheter i sitt utövande. Man anser att de inte ska behöva ta sig in med båt till fastlandet för att spela fotboll. IoFF (2011) ser det som att det finns någon slags geografisk

barriär mellan öarna och fastlandet som kan leda till att intresset och utövandet av fotboll kan dö ut fullständigt. När det numera finns konstgräs i de flesta stadsdelar i Göteborgs kommun vill man föra en rättvisa och tänka i liknande banor i alla stadsdelar, trots att det inte finns samma ungdomsunderlag.

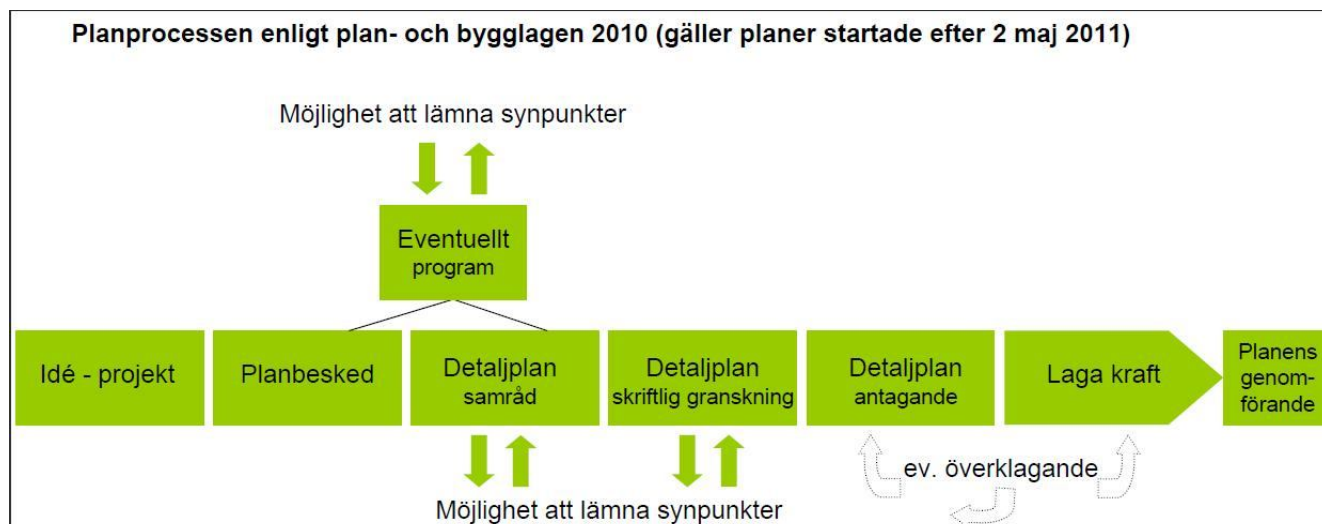
4.2.2 Planeringsprocessen av en fotbollsanläggning

När man har tagit hänsyn till tidigare nämnda lokaliseringsfaktorer vid etablering av en fotbollsplan ser man över den fysiska stadsplaneringen över den stad som man vill att anläggningen ska ligga i. Begreppet stadsplanering för staden Göteborg definieras enligt följande;

”Stadsplanering berör alla som lever och verkar i Göteborg och handlar om att utveckla, förändra och bevara vår gemensamma livsmiljö. I planeringsprocessen har du som medborgare möjligheter att påverka planeringen av de projekt som är aktuella i staden och stadsdelarna.” (Blennius, 2011:1)

Först ser man till Göteborgs översiktsplan som beskriver användningen av stadens mark- och vattenområden, samt utvecklingen av stadens bebyggelse. Blennius (2011:2) redogör att Göteborgs översiktliga planering främst grundar sig på hur en hållbar utveckling på olika sätt kan uppnås, ur alla aspekter, där man strävar efter att tänka utifrån ett långsiktigt perspektiv. Översiktsplanegruppen (2009) har som mål med översiktsplanen att vara ett stöd för detaljplanering och bygglov. Den ska finnas som underlag för att ”Göteborg ska utvecklas till en livskraftig långsiktigt hållbar stad med balans mellan sociala, ekonomiska och ekologiska/miljömässiga faktorer.” (s. 48). När det gäller fotbollsutövandet faller det under kategorin idrott. Det uppges tydligt i Göteborgs översiktsplan att man ska Göteborg ska vara en hälsosam stad genom tillgången till grönska, lek, idrott och föreningsliv. Hand i hand med detta finns även strävan efter platser för möte. Eftersträvan på offentliga platser i Göteborg där människor möts. Bland annat ska man då främja lokaler och anläggningar för idrott lämpligt lokaliserat. Wistrand (2010) poängterar dock tydligt i underlag om planering av verksamheter att idrott karaktäriseras som icke-kommersiell verksamhet. Som stadsdel är det frivilligt att investera i idrottsverksamhet.

Då man har tagit hänsyn till lokaliseringsfaktorer samt sett över Göteborgs översiktsplan påbörjas formulering av idé och utformning av detaljplan. Blennius (2011:3) förklarar att detaljplaner beskriver mer specifikt hur och var vi får bygga nya bostäder och var nya verksamheter kan etablera sig. Staden Göteborg är indelad i tusentals detaljplaner. Hon tydliggör vikten vid att man i planeringsarbetet har i åtanke att utforma en stad för alla. All byggnation och etablering av nya verksamheter är en lång planprocess. Man är nu inne i en övergångsfas, hävdar Blennius (2011:4), där man är på väg att gå från en gammal planprocess till en ny. Detta på grund av att vi nu har en ny plan- och bygglag. Den tidigare planprocessen, enligt plan- och bygglagen från 1987, gäller planer påbörjade före 2 maj 2011, medan den nya utformningen av planprocessen, enligt plan- och bygglagen 2010, gäller planer startade efter 2 maj 2011. I Figur 3 synliggör den nya planprocessen från ”Idé – projekt → Planens genomförande”.

Figur 3. Nya planprocessen enligt plan- och bygglagen 2010 (Blennius, 2011:5)

Bergström (2011) uppger en tydlig förklaring vad de åtta stegen i den nya planprocessen innebär (se Bilaga 3).

IoFF (2011) klagör att stadsplaneringen som gäller för fotbollsplansytorna i mångt och mycket redan är planerad. Idrottsområden i distriktet är redan utsatt. När det gäller 11-mannaplaner har det inte åstadkommit allt för många nyetablerade konstgräsanläggningar. Däremot har ett par nya 9-mannaplaner etablerats där en viss stadsplanering ingick. När det gäller 11-mannaplanerna, där befintliga grusplaner blir anlagda med konstgräs, används redan färdigställd stadsplanering och man förädlar de anläggningar som redan finns. Förädling använder Wistrand (2010) i samband med förtätning. Det handlar om att mer effektivt kunna utnyttja mark. Det är viktigt att få en förståelse kring värdet av marken och undersöka hur möjligheter att förtäta eller förädla redan etablerade områden ser ut innan nya markområden utnyttjas.

4.2.3 Verksamheter som samverkar

I Göteborg finns det främst två avdelningar som arbetar med etablering av fotbollsplaner enligt planprocessen, IoFF i samråd med GFF och eventuella lokala föreningar. IoFF:s verksamhet är uppdelad i fyra delar. Två av dem är stödfunktion, en administrativ del och en fastighetsdel (snickare, hantverkare etc.). De två resterande delarna är huvudprocesser så till vida att man möter kunder. En del handlar om bad och gym. IoFF (2011) har uppskattningsvis hand om 8-9 bad, ett antal gym och friskvårdsverksamheter av olika typer. Den sista delen är verksamhetsområdet förening. Inom förening har de två huvuduppgifter och en bisyssla. Huvuduppgifterna är att sköta den dagliga driften av idrottsanläggningar, samt att ge bidrag till föreningar. Bisysslan är lotteritillstånd till föreningar. Omfattningen är marginell, men det är enda gången förvaltningen ses som en myndighet. GFF (2011) uppger sig att vara det förbund som ansvarar för fotbollen i distriktet från Lindome i söder, till Kode i norr, Hindås i öster, Norra- och Södra skärgården, samt Göteborgs kommun. Inom det svenska fotbollssystemet i distriktet är de ansvariga för serieverksamheten från division 4 och nedåt på herrsidan, division 3 och nedåt på damsidan, och all ungdomsfotboll. Ett antagande av GFF (2011) är att distriktet innefattar 200 föreningar, bestående av sammanlagt 80 000 medlemmar.

Verksamheterna, IoFF och GFF, samarbetar utifrån en gemensam strategi kring konstgräsetablering. GFF (2011) uttrycker att den bygger på att anlägga konstgräs på de redan befintliga anlagda planerna för få en kvalitetshöjning av fotbollen. Det har hänt en del de senaste åren sedan 2002 då det fanns tre konstgräsplaner i hela distriktet. Den gemensamma strategins process, med utgångspunkt från den nya planprocessen enligt plan- och bygglagen 2010, berättar GFF (2011) och IoFF (2011), inleddes med att frågor ställdes från verksamheternas politiska företrädare till de båda politiska blocken i koncentration till Göteborgs kommun, ”Hur ser ni på konstgräsutbyggnad?”, och det lades från GFF och IoFF:s sida fram en tänkt utveckling på hur en sådan utbyggnad hade kunnat se ut. Målet var att i princip samtliga ungdomsföreningar i Göteborg skulle få närhet till en konstgräsplan år 2013. GFF har varit delaktiga i beslutsprocessen genom en anläggningskommitté där antalet planer som behöver beläggas avgörs, samt var de ska anläggas. GFF (2011) är noggranna med att kontinuerligt informera de lokala föreningarna om hur arbetet framskrider och är mottaglig för åsikter under processens gång. De tio föreningar som ännu inte har någon möjlighet att träna på konstgräs måste exempelvis bli upplysta om vad som kommer att hända för dem. Man strävar därmed efter att involvera dessa föreningar i processen, från början till slut, och se till att de medverkar på möten med förbundet. Vid oenigheter anser IoFF (2011) att GFF och föreningarna ska ha så pass god kontakt att det är GFF som till följd därav kan företräda klubbarna vid diskussioner angående var konstgräsplanerna ska ligga. De förlitar sig på att GFF kan sköta den kommunikationen och ha kunskapen för att göra bra val gällande planernas läge.

4.2.4 Träningsfördelning

Utöver konstgräsetablering samverkar GFF och IoFF kring planering av match- och träningstider. Fördelningen av match-tider ansvarar förbundet för. Denna fördelning har hög prioritet. De planeras in först och det är därför viktigt att matcher för föreningar som inte ska prioriteras inte läggs på planer som är välanvända. Kron (2011) förklarar att man tidigare frågade föreningar vilka dagar och tider de ville träna. Det visade sig då att i princip samtliga föreningar gjorde klart att de ville träna tisdagar och torsdagar kl. 18.00-19.30 ungefär. Utefter de underlagen försökte IoFF fördela träningstider på ett rättvist sätt och därefter skickade ut resultatet till föreningarna. Praktiskt taget alla föreningar återkom till förvaltningen missnöjda för att de inte fått de tider de ville ha. Eftersom det sättet att fördela träningstider inte fungerade har en ny strategi testats som har visat sig vara mer lämplig. Man delade in staden geografiskt i fyra delar, Hisingen, Nordost, Centrum och Väster, och lät alla föreningar som verkar i vardera del samlas till möte tillsammans med GFF och IoFF på plats för att själva komma överens om vilka träningstider de ska ha. Efter att metoden testades första gången resulterade det i att inga klagomål inkom till IoFF..

På mötena, enligt GFF (2011) och IoFF (2011), lägger varje klubb fram vilken fotbollsplan de vill träna på. När det då handlar om att flera klubbar vill träna på en och samma plan diskuteras vilka tider som är mer eller mindre aktuella och när flera klubbar vill ha samma tid gäller det att argumentera varför en viss förening behöver eller förtjänar en viss tid, en viss dag, framför en annan. I en sådan diskussion som uppstår kan man fråga sig vilka argument som väger tyngre än andra. Det finns faktorer som GFF (2011) och IoFF (2011) tycker att man ska ta hänsyn till vid fördelningen av träningstider. Deras grundinställning säger att föreningar med barn- och ungdomsverksamhet ska prioriteras och få de mest attraktiva tiderna. Alltså ska de föreningar som inte har någon barn- och ungdomsverksamhet få välja tider sist. Den faktor man tar hänsyn till därefter är storleken på förening, medlemsantalet inom klubben. Därmed inte sagt att de föreningarna med större medlemsantal är garanterade

den mest attraktiva tiden. Därefter är det nivå som tas hänsyn till. Om exempelvis två föreningar utan ungdomsverksamhet på två olika nivåer ska den förening som befinner sig på högst nivå företräde till träningstider. Samma sak gäller om exemplet istället hade varit baserat på två föreningar med ungdomsverksamhet. Det som fördelas är den sammanlagda mängden tider till vardera förening. Därefter sköter varje förening fördelningen av tiderna för samtliga lag internt. Tanken är att barn- och ungdomslag ska få träningstider 17.00-20.00 och seniorlag därefter.

Hur tiderna fördelas internt inom klubben uppger GFF (2011) är upp till policyn inom föreningen, hur man väljer att prioritera. IoFF (2011) hade velat bestämma hur prioriteringarna inom föreningarna angående träningstider ska se ut. Även om man spelar i ett seniorlag i division 1 borde man helt enkelt få finna sig i att träna kl. 20.00 eller senare. Dock förmodas att för många klubbar inte skulle följa det. I seniorlag, i somliga klubbar som spelar i division 1-3, tror IoFF (2011) att man tränar de tidiga tiderna, när barn- och ungdomsverksamhet i själva verket ska bedrivas. Dessa träningstider är något man använder som argument för att locka duktiga spelare till seniorlaget.

När matchtider och träningstider har fördelats av GFF och genom möten återstår strötider. GFF (2011) hävdar att även dessa tider i första hand ska fördelas geografiskt. Om det uppstår någon ledig tid på en plan är det främst föreningarna i det geografiska området som ska få förtur. Det gäller främst under matchsäsong eftersom matcher ofta ligger på attraktiva tider. När dessa tider avbokas blir det istället en strötid med stor efterfrågan. Strötider som finns bokas via IoFF:s bokningssystem. Dessa tider är tillgängliga för vem som helst att boka, såväl föreningar som för privatpersoner.

4.2.5 Kommunalt investeringsbidrag och kommunal borgen

Kommunen är än idag i full gång att etablera allt fler konstgräsanläggningar i Göteborgs kommun. Dock anser många fotbollsföreningar att det tar för lång tid för IoFF i sitt anläggningsarbete att de är villiga att bygga sina egna konstgräsplaner genom anläggningsstöd från kommunens sida. Idrott & förening (2011) förklarar att man söker kommunalt investeringsbidrag, i storleksordningen 700 000 – 1 miljon kronor, som föreningar kan få till ny-, till- och ombyggnad av egna eller långtidsförhyrda anläggningar. Enligt GFF (2011) upprättar man ett avtal med kommunen som antingen kan bygga på att x antal träningstider ska vara tillgänglig för lokal fotboll, alltså skolor och andra föreningar i närheten, alternativt få en såkallad kommunal borgen, det vill säga lånegaranti i avseende för uppförande, ombyggnad och reparation av egna anläggningar. Föreningen lånar kapital av kommunen och betalar tillbaka. I det avtalet gäller även för enstaka konstgräsplaner en klausul som säger att föreningen ska upplotta planen till Gothia och Partille cup om det så önskas av arrangörerna.

Det gäller att en förening som söker bidrag har en stadig ekonomi eftersom kommunal borgen inte medges för mer än 75 % av produktionskostnaderna, samt att man ska kunna stå för ränta och amorteringar. Man har även ett arrende berättar GFF (2011). Föreningen hyr marken av kommunen. Investeringsbidraget, kommunal borgen och arrendet gör att det blir något dyrare för en förening att driva verksamhet på konstgräsplanen, men man får istället möjlighet att få fler tider. Det blir aldrig ekonomiskt lönsamt för en förening som bedriver verksamhet på sin konstgräsplan dag- och kvällstid. En förening som har äganderätt till en plan utnyttjar den generellt 1500 – 2000 timmar/år, det vill säga ungefär 29 – 39 timmar/vecka. Kostnaden att förädla en grusplan (11-manna) till en konstgräsplan (11-manna) är i storleksordningen 3 – 4 miljoner kronor. Dessutom ska föreningen stå för driften, det vill säga skötseln av planen, som

exempelvis snöskottning vintertid. Föreningar som är ensamma i sitt område, som i princip står utan stor konkurrens och som har kraft att bygga, har aldrig ännu blivit nekade till det. GFF (2011) anser det är viktigt att de snabbt får byggt ut konstgräset eftersom de föreningar som idag inte har tillgång till konstgräs kraftigt minskar i medlemsantal. Om fallet är så att föreningen av någon anledning inte längre kan betala det som krävs tar IoFF över ägandeskapet. Idrott & förening (2011) markerar dock tydligt att prioriteringen om vilka föreningar som får genomföra ett projekt som detta ”sker utifrån omfattningen av föreningens barn- och ungdomsverksamhet, tillgången på anläggningar i stadsdelen, tillgången på anläggningar av den aktuella typen, samt föreningens möjlighet att bidra till finansieringen genom eget arbete och eget kapital. Bidrag ska vara beviljat innan byggnation påbörjas.”

4.3 Specialidrott som ämne

Enligt Johansson (2005) är specialidrott ett skolämne som i princip handlar om att träna och utvecklas i den specialidrott man har valt.

Ämnet specialidrott möjliggör en utveckling av den idrottsliga förmågan mot elitnivå inom en vald idrott. Det behandlar metoder och teorier för prestationsutveckling mot elitnivå.

Undervisningen i ämnet specialidrott ska syfta till att eleverna utvecklar den idrottsliga förmågan samt ett etiskt förhållningssätt till idrott och det egna idrottsutövandet. Den ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om metoder och teorier för träning samt förmåga att planera, genomföra och utvärdera tränings- och tävlingsverksamhet. Dessutom ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om människokroppens byggnad och funktion samt om energigivande processer, kost, mentala aspekter och andra faktorer av betydelse för prestationsförmågan. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om idrottsrörelsens betydelse i samhället, dess framväxt, mål och omfattning nationellt och internationellt. Dessutom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga till ledarskap i träningsverksamhet och i andra funktioner inom idrottsrörelsen. Eleverna ska genom att medverka i olika verksamheter få inblick i och erfarenhet av elitidrott och träningsutveckling samt av idrottsrörelsens roll i samhället och av ledarskap i olika idrottsliga sammanhang. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om människans beteende, som individ och som gruppmedlem, och om hur kroppsideal och andra värderingar baserade på kultur och kön framträder i miljöer som är kopplade till tränings- och tävlingsaktiviteter. Undervisningen ska motverka diskriminerande föreställningar och bidra till att olika fysiska förutsättningar respekteras, (Skolverket, 2011).

Genom varierande idrottsvetenskapliga moment siktar man mot en mer helhetlig utveckling hos den idrottande eleven. Eleven får läsa träningslära, kost- och näringslära, idrottspsykologi, ledarskap, etik etc. Emellertid påstår Johansson (2005) att den praktiska träningen tidsmässigt bör omfatta den största delen av undervisningen. Dessutom tillägger han att teorin bör integreras i den praktiska undervisningen. Vad det gäller betyg ska alla elever bedömas utifrån samma grunder, detta oavsett om de befinner sig på elitnivå eller inte. Om sådan verksamhet ska kunna bedrivas på elitnivå förväntas då även goda förutsättningar gällande anläggningar som används. Det vill säga att en skola som har valt att erbjuda ämnet med fotboll som idrott bör ha tillgång till konstgräsplaner och idrottshall, eller i bästa fall konstgräshall, för att eleverna ska kunna utvecklas i största möjliga mån, antingen genom kommunalägda planer, eller egenfinansierade.

Eriksson (2007) påstår att det finns tydliga skillnader mellan skolans idrottsämne och specialidrott. Tillgängliga resurser och lärarnas utbildning är två tydliga skillnader. För idrott och hälsa ansvarar ofta utbildade idrottslärare. I specialidrott undervisar ofta extern personal, det vill säga tränare och coacher för övrigt verksamma i olika idrottsföreningar, och ena sidan kan de krav som skolor ställer på tränarnas eller coachers pedagogiska kompetens ifrågasättas, och andra sidan skapas det en grund för ett samarbete mellan skolor och idrottsrörelsen. Att

delvis överföra skolans ansvar till föreningslivet väcker dock funderingar. Denna förskjutning av ansvar genererar inte någon större ekonomisk vinst för föreningarna, trots tränares och coachers arbete. När det gäller anläggningar som krävs för de båda skolämnena är det stora skillnader. Idrottsämnet är i behov av en större omfattning av anläggningar och material, det vill säga allt från simhall, idrottshall, gymnastiksal, närhet till utemiljöer och naturen, etc., med en stor mängd tillhörande material som är behövlig för bollidrotter, redskapsgymnastik, styrke- och rörelseträning, orienterings- och friluftslivsmaterial, etc. Specialidrottsämnet i fotboll behöver inte alls samma omfattning av anläggningar och material, utan är mer specifikt inriktad mot fotboll.

4.4 Tillgänglighetsbegreppet

Studien syftar till att åskådliggöra tillgängligheten till konstgräsplaner. Tillgänglighet som begrepp kan definieras på olika sätt. Malmgren (2003) ger förslag på tre olika begreppsförklaringar på "tillgänglig ~t, som det går att komma fram till" (s. 1161). Malmgren talar här om mobilitet, förmågan att kunna förflytta sig eller möjligheten att kunna komma i kontakt med något eller någon. Tillgänglighet menar han även är ett personlighetsdrag, att en person kan vara "lätt att umgås med, öppen och lätt att påverka" (s. 1161). En sådan person som är mer mottaglig än andra. Slutligen kan även begreppet tillgänglighet enligt honom betyda "som det går att få tag på eller utnyttja" (s.1161). Det menas att man har tillträde eller tillgång till något.

Tillgänglighet som begrepp i den här studien är den sistnämnda av Malmgrens (2003) begreppsförklaringar, tillgänglighet, "som det går att få tag på eller utnyttja" (s. 1161). I det här fallet är det möjligheten att kunna utnyttja konstgräsplaner i Göteborgs kommun. Jag söker då hur olika verksamheter har olika geografiska förutsättningar och tillträde beträffande tillgängligheten till de olika planerna, och huruvida det finns ett större intresse av att vilja nytta vissa planer mer än andra.

5. Tidigare forskning

5.1 En tillbakablick

I följande kapitel blickar jag tillbaka på tidigare forskning. I första hand rör det sig om idrottsanläggningar och arenor ur olika aspekter, samt geografiska studier som kan kopplas till detta eller idrott och tillgänglighet i allmänhet. Tidigare forskning förknippad med geografi och idrott står alltså i centrum då det inte har forskats särskilt mycket kring konstgräs- eller fotbollsplaner specifikt.

Geografisk forskning kring tillgänglighet och stadsplanering pågår kontinuerligt. Städer formas om under tidens gång och man strävar efter att ge staden det den behöver. Eftersom städer i de flesta fall är uppbyggda på olika sätt försöker man i forskningsvärlden jämföra olika städer för att kunna lära av varandra, dels för att inte genomgå samma misstag som tidigare inträffat i en annan stad, och dels för att kunna utnyttja modeller och system som har visat sig vara funktionella. Något man har lärt sig är till exempel att städer är olika och för att någonting fungerar i en stad, betyder inte det att det fungerar i en annan, samt att nya strategier behövs för att exempelvis som i dagsläget agera miljövänligt i vår planering.

Idrottsanläggningar är ett ämne som i forskningsvärlden har blivit allt mer centralt de senaste åren. En stor mängd har växt fram i både mindre och större form. Mer aktuellt i forskningsvärlden än fotbollsplaner är studier och publicitet kring arenor. Det har angående det skrivits om det finns för många eller för få, vad syftet är med arenorna, om det är lönsamt med tanke på kostnaden och vad man hade kunnat investera i annars.

5.1 Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet

I tidigare studier på uppdrag av Svensk idrottsforskning har Schantz (2003:1) försökt betona vikten av att goda miljöer eller arenor främjar fysisk aktivitet, god hälsa och välmående. Faskunger (2007) har på uppdrag av Statens folkhälsoinstitut (FHI) påbörjat ett projekt hur den byggda miljön påverkar människans fysiska aktivitet. Hans studie har resulterat att människor som bor i mer ”promenadvänliga” bostadsområden är mer fysiskt aktiva än människor som bor i ”promenadfientliga” områden. Städer som har utformat sina miljöer promenad- och cykelvänligt har ökat sin sociala hälsa. Han konstaterar även att närhet och tillgänglighet till exempelvis utbud, motionsanläggningar och mötesplatser främjar vardagsaktiviteter. Faskunger (2007) skildrar att om det finns goda miljöer tillgängliga främjar det att fler människor utnyttjar dessa. I en av sina avslutande diskussioner öppnar han upp frågor som, på vilket sätt estetiskt attraktiva miljöer påverkar olika former av fysisk aktivitet och mental hälsa.

5.2 Arenors lokalisering, betydelse och användning

Book (2005) har på uppdrag av Svensk idrottsforskning gjort en studie ur ett kulturgeografiskt perspektiv. Hon har bland annat låtit undersöka hur idrottsanläggningar kan planeras in i befintlig stadsmiljö för att skapa god tillgänglighet, samt hur städer kan skapa en god avvägning mellan satsningarna på stor- och småskaliga idrottsplatser.

Delvis resulterar studien i att man behöver söka en funktionell modell för hur idrottsarenor och anläggningar bör planeras i stadsmiljö då Centralortsteorin (städers förhållning till varandra i hexagonmönster) inte anses vara användbar. Den tar varken hänsyn till

transportstruktur eller sociala och kulturella aspekter. Det behöver göras jämförelser mellan olika städers planering av idrottsanläggningar och stadsmiljö. Book (2005) besvarar inte huruvida man bör satsa på stor- och småskaliga idrottsanläggningar, men förmodar att Manchester är en stad att ta efter i framtiden vad gäller deras planering av idrott och stadsmiljö. Den genomgår i nuläget en stadsförnyelse och strävar efter att marknadsföra staden genom satsningar på lågstatusområden och idrottsverksamhet. Deras strategi bygger på att göra avvägningar mellan social hållbarhet och ekonomisk förtjänst.

5.3 Användning av idrottsanläggningar

2010 bedrevs forskning av Augustsson, Patriksson, Stråhlman och Wagnsson (2010) på uppdrag av Riksidrottsförbundet som ”understryker vikten vid att jämställdhet råder och givna resurser fördelas rättvist mellan olika grupper som är verksamma inom den organiserade idrotten” (s. 7). De genomförde den för att täcka upp en del frågor som uppstått efter än tidigare studier 2008. Augustsson et al (2010) undersökning syftar till att ”beskriva och analysera den av RF organiserade föreningsidrotten utifrån; tillgången på anläggningar och om tillgången har geografiska incitament, hur tillgängligheten är fördelade i olika typer av idrottsanläggningar relaterat till föreningarnas behov, hur jämställdhetsaspekter beaktas vid fördelning av tider (tillgänglighet), hur beaktas fördelning av träningstider sett ur ett åldersperspektiv, vilka typer av styrdokument och prioriteringar som gäller vid fördelning av tider (privat och offentlig uthyrare)” (s. 10).

Resultatet visar att det i huvudsak är de yngre barnen som har de tidigare tiderna på eftermiddagarna och kvällarna, medan de äldre har de senare. I studien framgår inga tydliga spår av att tider i anläggningar skiljer sig åt mellan könen. Majoriteten menar på att det, beträffande jämlikhet, är ungdomsverksamheten som prioriteras vid fördelning av tider till anläggningarna. Om man dock jämför föreningar som bedriver motionsverksamhet i förhållande till elit- och tävlingsinriktade föreningar skildras en bild av att föreningar med motionsverksamhet anses vara lägre prioriterade. De anläggningar som används tycks ha hög kvalitet och är funktionella, men det framgår att nya anläggningar saknas trots att det samtidigt finns ett behov av det.

5.4 Arenaboom på gott och ont

År 2011 publicerades Sport & Affärs första nummer. I det framkommer Grönkvist (2011) artikel om den stora mängd idrottsanläggningar som har tillkommit i Sverige, och i synnerhet de arenor som har byggts. Han menar att denna ”arenaboom” som har infallit de senaste åren både är på ”gott och ont”. Han ser det som positivt att idrotten utvecklas och går framåt då det sammanlagt är 32 nya idrottsanläggningar som har etablerats det senaste decenniet. Det har varit allt från nya hockeyarenor till att bandy blir en idrott som kommer att kunna utövas inomhus tillgängligt i 12 stycken hallar i landet. Det är många gånger anläggningar, så kallade multiarenor, som kan användas i flera syftet, inte enbart till olika idrotter, utan även till ändamål som exempelvis konserter. Kommuner satsar pengar för att publiken ska känna sig nöjd, komforten ökar, och sponsorerna blir mer tillfredsställda. Vid en sådan trend ifrågasätter han om alla dessa anläggningar verkligen behövs när det redan finns större arenor i samma stad. Det är stora belopp det handlar om. Läktarplatserna måste fyllas vid evenemang och driftkostnaderna måste skötas. Det är riskabelt när föreningar satsar kapital och är medvetna om att det krävs att utövarna presterar för att läktarplatserna ska fyllas. Nedflyttningar i serier gör föreningar allt mer sårbara. Han upplyser i artikeln om att man inte kan tänka i samma banor som i andra länder. Här ger han en jämförelse mellan Stockholm och New York. När

det gäller befolkning skiljer de båda städerna sig åt avsevärt, samt att en betydligt större mängd turister besöker New York än Stockholm.

5.5 Projektet Skohornet

Bergvall Virtanen, Johansson, Werme och Hellgren (2008) redogör om ett projekt de kallar "Skohornet" om effektivt nyttjande av idrottsanläggningar. De har i första hand undersökt nyttjandet av de bokade tiderna i idrottshallar då dessa var 100 procent uppbokade. Studien resulterar i att man genom olika effektiviserande insatser kan frigöra relativt mycket tid till kvalitativ träningstid och uppnå en högre nyttjandegrad. De anger vissa rekommendationer och åtgärder som behöver vidtas för att öka effektiviteten. Det är att man; 1. bara bedriver idrott i hallen, 2. har ett internt bokningssystem där man kan boka och avboka tider med kort varsel, 3. blockbokning där en hall nyttjas av en idrott som kräver mer tid för fram- och borttagning av material, 4. hög kompetens hos kommunens bokningsansvariga, 5. brukarråd för kommunikation föreningar sinsemellan och kommunen, 6. krav på återrapportering av tider vid planerad frånvaro.

6. Resultat – Kartläggning av tillgång till konstgräsplaner

6.1 Tillgänglighet till konstgräsplaner

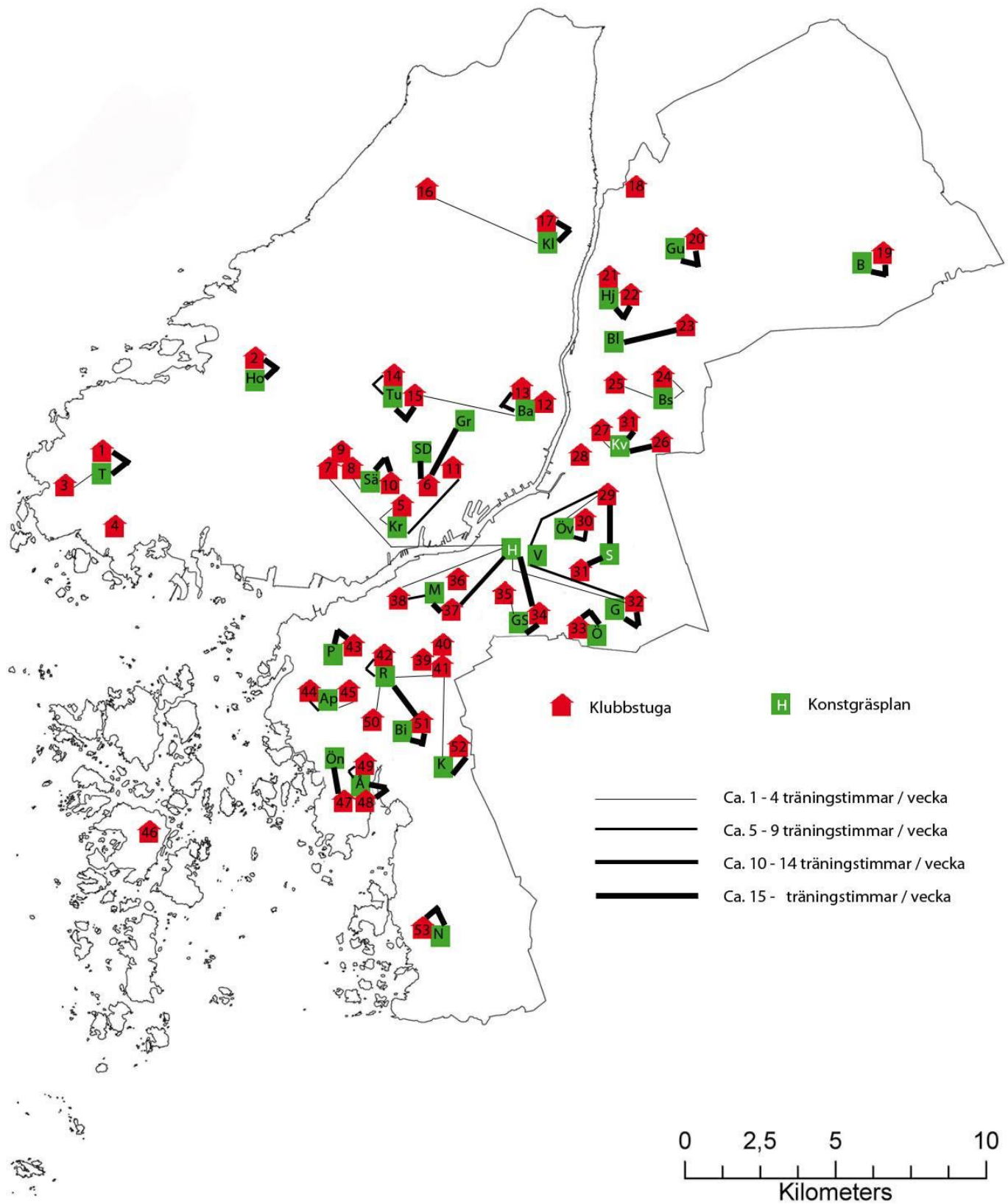
Studien syftar till att åskådliggöra tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun. I detta kapitel, resultat 1, presenteras en tolkning av kartläggningen över konstgräsplaner, föreningar och nyttjandegraden. Tolkning och systematisering baseras på min första forskningsfråga, det vill säga, vilka geografiska förutsättningar som finns för fotbollsföreningar i Göteborgs kommun beträffande tillgängligheten till konstgräsplaner och nyttjandegraden.

Figur 4 på nästa sida visas alla konstgräsplaner och föreningars lokalisering i Göteborgs kommun. Dessutom redovisas kopplingen mellan klubbstugans och planens lokalisering samt hur ofta de tränar på de olika planerna sammanlagt i föreningen. Det som kartläggningen speglar är utifrån en typisk träningsvecka där få matcher inträffar, men som infaller innan uppehållsperioden börjar, v. 42 2011-10-17 – 2011-10-23. Generellt finns det en viss spridning av både konstgräsplaner och föreningarnas lokalisering. I vissa delar av kommunen är konstgräsplanerna geografisk mer koncentrerade och i vissa områden är konstgräsplanerna och föreningarnas klubbstugor lokaliserade nära varandra.

Somliga av föreningarna har föreningsägda konstgräsanläggningar som i huvudsak ska ha sin verksamhet där. Vilka planer som är föreningsägda (markerade med F) visas i listan över konstgräsplaner. Sammanlagt är ungefär en tredjedel av alla konstgräsplaner anlagda av föreningarna själva. Detta kan vara en av anledningarna till att en konstgräsplan endast utnyttjas av en förening. Tydligast exempel på sådana är konstgräsplanerna Grimbo och Slätta Damm. Det är två konstgräsplaner som BK Häcken har äganderätt till. Grimbo är byggd genom kommunalt investeringsbidrag och kommunal borgen, medan Slätta Damm, enligt GFF (2011), är helt finansierad av klubben. Det finns utan tvekan fler fotbollsföreningar än konstgräsplaner, men trots detta har vissa föreningar extremt svag koppling, eller ingen koppling överhuvudtaget, till planerna.

Detta kan bero på ett flertal anledningar. Storlek på förening är en av dem, att det helt enkelt är för få, eller inga, medlemmar med i klubben, vilket gör att det inte är särskilt lönsamt att kosta på sig träningstider på konstgräsplaner, eller föredrar att söka sig till naturgräsplaner eller ytor, alternativt inomhushallar. Storlek utifrån att föreningen endast har ungdomslag som inte behöver träna på en 11-mannaplan, utan istället vänder sig till att boka 9- och 7-mannaplaner är ytterligare en anledning. Man väljer helt enkelt andra alternativ för att träna. En annan anledning kan vara att man som förening inte vill visa offentligt vilka konstgräsplaner man bokar och nyttjar. I IoFF:s bokningssystem visas endast att anläggningen är reserverad, men inte av vem eller vilken förening. Det är konfidentiell information och därmed inte en del av den här studien. Eftersom data är hämtad från ett visst datum finns även möjligheten att föreningar kan ha tagit ett tidigt uppehåll. En sista anledning till detta kan vara att man anser avståndet mellan förening och närmaste konstgräsplan är för långt och därför inte lönsamt tidsmässigt att förflytta sig.

Kartläggning – geografiska förutsättningar, tillgänglighet och nyttjandegrad

Kartdata från Göteborgs Stad

Figur 4. Kartläggning som åskådliggör konstgräsplaner och föreningars lokalisering, samt vilka föreningar som tränar på vilka konstgräsplaner x antal träningstimmar/vecka. Konstgräsplanerna och klubbstugorna är inte proportionerliga till storleken i förhållande till skalangivelsen. (Författarens bearbetning utifrån Göteborgs Stads och GFF:s databas och IoFF:s bokningssystem)

Konstgräsplaner

Hisingen

T – Torslandavallen
Ho – Hovgården (F)
Sä – Sälöfjordsplan
Kr – Krokängsplan
SD – Slätta Damm (F)
Tu – Tuvevallen
Gr – Grimbo (F)
Ba – Backavallen
Kl – Klarebergsvallen

Nordost

B – Bergum (F)
Gu – Gunnaredsplan
Hj – Hjällbovallen (F)
Bl – Bläsebovallen
Bs – Bergsjövallen
Kv – Kviberg 2 st planer
Öv – Överåsvallen
S – Skatås 2 st planer (F)
G – GAIS-gården (F)
Ö – ÖIS-gården (F)

Centrum

H – Heden 3 st planer
(4 st sommarhalvåret)
V – Valhalla IP
GS – Guldhedens Södra
M – Majvallen

Väster

R – Ruddalen
P – Påvelund
Ap – Apelsinplan
Ön – Önneredsplan (F)
Å – Åkeredsvallen
Bi – Biliavallen (F)
K – Kobbegården
N – Nygårdsplan

Fotbollsföreningar

Hisingen

1. Torslanda IK
2. IK Zenith
3. Hjuvik AIK
4. FC Amhult
5. Eriksberg IF
6. BK Häcken
7. Cruz Azul IF
8. Solvåders FC
9. Neutrala IF
10. IF Warta
11. Lundby IF
12. Backatorp IF
13. Hisingsbacka FC
14. Tuve IF
15. Finlandia/Pallo Arvesgårde IF
16. Säve SK
17. Kärra KIF

Nordost

18. Marieholm BolK
19. Bergum IF
20. Rannebergen IF
21. IF Angered United
22. Gunnilse IS
23. Lärje/Angered IF
24. Bergsjö IF
25. Kortedala IF
26. Utbynäs SK
27. Grunden BOIS
28. Götaholm BK
29. Qviding FIF
30. Lunden Överås BK
31. IFK Göteborg
32. GAIS
33. Örgryte IS

Centrum

34. Mossen BK
35. Guldheden IK
36. Masthuggets BK
37. AzaleaBK/
Göteborgs FF
38. Sandarna BK

Väster

39. BK Lobo
40. Öset BK
41. Slottskogen/
Godhem IF
42. Utsikten BK
43. Älvsborg FF
44. Kungsladugård BK
45. Önnered IK
46. Styrö BK
47. IF Väster
48. Näset SK
49. Proletären FF
50. Assyriska BK
51. Västra Frölunda IF
52. Askim IK
53. Hovås/Billdal

6.1.1 Geografiska förutsättningar med avseende på avstånd

Grimbo och Slätta Damm är som sagt typiska exempel på konstgräsanläggningar där enbart en förening, BK Häcken, tränar samtidigt som planerna ligger geografiskt centralt med andra omkringliggande föreningar i närheten. Vid dessa exempel är inte avståndet problemet, till skillnad mot Bergum och Nygårdsplan som ligger relativt avsides. De olika föreningarna har olika geografiska förutsättningar med avseende på avstånd. Samtliga avstånd är mätt fågelvägen. Vardera klubb har olika avstånd till den närmaste konstgräsplanen, eller till den plan man har valt, alternativt blivit tilldelad, att träna på. De föreningar som har föreningsägda planer har i regel korta avstånd till sina planer. Detta givetvis för att underlätta för sig själva, även om somliga avviker från de övriga och har valt, eller varit tvungna, att anlägga med ett visst avstånd från klubbstugans läge. En sådan förening förflyttar sig i regel en sammanlagt längre sträcka eftersom dessa utnyttjar sin plan så pass mycket mer, än klubbar som har en längre sträcka men som tränar desto färre dagar/vecka. Utifrån kartläggningen klargörs i tabell 1-4 vilka fotbollsföreningar med ungdomsverksamhet i de olika delarna av kommunen som behöver transportera sig längst sträcka för att komma till sin träningsplan. För att se huruvida man har fått tillgång att träna på den närmaste konstgräsplanen visas även avståndet till den närmaste eller näst närmaste planen ifall det inte är den man redan tränar på, eller om man tränar på den närmaste och är i behov av fler planer (samtliga mått är ungefärliga mått utifrån kartläggningen).

Hisingen är ett till ytan stort område i Göteborgs kommun som har många mindre knypunkter när det gäller fotbollsverksamhet, en större punkt i söder närmast centrala Göteborg och andra mindre i övriga delar. År 2002 hade Hisingen ingen anläggning med konstgräs medan det idag är nio. Förutsättningarna det senaste årtiondet har alltså förbättrats avsevärt. Trots att det är ett stort område med relativt längre avstånd mellan de olika föreningarna har GFF och IoFF försökt tillgodose samtliga parter. I söder, centrala och östra Hisingen är avstånden korta, föreningar och konstgräsplaner emellan. Tabell 1 visar tydligt på att föreningar i västra Hisingen som exempelvis Torslanda IK, Hjuviks AIK och IK Zenith har närhet till sin träningsplan, men om behovet av träningstider skulle öka kommer de tvingas förflytta sig en betydligt längre sträcka för att få träna på konstgräs. I norr har kommunen valt att placera en konstgräsplan så Kärra KIF har avsevärt mycket bättre förutsättningar med avseende på avstånd till skillnad mot Säve SK. Kärra KIF kommer vid behov av fler träningstider söka sig till område Nordost för att få fler tider. Säve SK kommer om så är fallet göra detsamma, alternativt söka sig mot de mest närliggande konstgräsplanerna söderut. Oavsett vilket kommer de tvingas förflytta sig en ännu längre sträcka än den tidigare som redan är relativt lång i jämförelsevis med andra föreningar. Söder ut lider man inte alls av samma svårigheter som i norr. I princip alla föreningar har goda förutsättningar med närhet till både en och två planer. Däremot är det ett stort antal klubbar än mer söder ut på Hisingen som tillsammans i huvudsak har tillgång till två konstgräsplaner. Krokängsplan är en yta som inte utnyttjas särskilt mycket, samtidigt som föreningar som Cruz Azul IF tränar på Heden som har ett centralt läge. Lundby IF har ett längre avstånd till sin träningsplan, Krokängsplan, än vad de egentligen behövt ha till en konstgräsplan. Så länge BK Häcken har äganderätten till sina planer är det den mest närliggande och lämpliga planen för dem. BK Häcken har goda geografiska förutsättningar i avseende på avstånd, men jämfört med de övriga föreningar som äger sina egna planer rör det sig om längre avstånd till Grimbo framför allt. FC Amhult, Neutrala IF och Backatorp IF är tre föreningar som inte har blivit tilldelade eller bokat in några träningstider under den angivna tidsperioden.

Tabell 1. Område Hisingen

	Avstånd till träningsplan/-er (km)	Avstånd till närmaste plan som man inte tränar på (km)
1. Torslanda IK	0,1	6
2. IK Zenith	0,1	4,75
3. Hjuvik AIK	1,25	7,5
4. FC Amhult	-	1,5
5. Eriksberg IF	0,1	1,5
6. BK Häcken	1,25 och 2,5	1,5
7. Cruz Azul IF	6,5	1,25
8. Solvåders FC	1	2,5
9. Neutrala IF	-	1
10. IF Warta	0,1	1,5
11. Lundby IF	2,5	1,25
12. Backatorp IF	-	0,1
13. Hisingsbacka FC	0,1	2
14. Tuve IF	0,1	2,5
15. Finlandia/Pallo Arvesgårde IF	0,1 och 4	2,5
16. Säve SK	4	6,5
17. Kärra KIF	0,1	2,5

(Författarens bearbetning utifrån kartläggningen)

I område Nordost finns tio konstgräsplaner anlagda med stor spridning. Koncentrationen är som störst i söder och avtar nätt och jämnt norrut. Trots att det är tio planer är det inte tillräckligt. I de norra delarna är främst Marieholm BoIK utan närhet till konstgräs. De övrigt har man här en konstgräsplan nära lokaliserad klubbstugan, men är sårbara för att de vid behov av fler träningstider kommer att tvingas transportera sig en avsevärt mycket längre sträcka. Exempel på sådana är Bergum IF som då kommer att behöva resa 6,5 km till träningarna (se tabell 2).

Längre söder ut är flertalet elitföreningar lokaliserade som exempelvis IFK Göteborg, Qviding FIF, GAIS och Örgryte IS. Elitklubbarna är i ett stort behov av träningstider, i synnerhet om de endast har äganderätt till en konstgräsplan. Örgryte IS är den enda av de ovan nämnda som tycks vara nöjda med en plan och därmed kommer ifrån att behöva förflytta sig som de övriga. IFK Göteborg har löst avståndsproblemet genom att etablera sig på två ställen, Kamratgården i Delsjöområdet och Änglagården vid Kviberg. GAIS och Qviding FIF har däremot inte det. Eftersom det inte finns något samarbete tillsammans med någon annan förening tvingas de träna på Valhalla IP och delvis Heden. Qviding FIF är tvungna att nyttja tre olika anläggningar för att kunna tillgodose sitt behov av träningstider. Dessa två elitföreningar behöver alltså försiggå de olika områdena trots att de båda samtidigt äger varsin konstgräsplan. Avståndet och därmed en stor mängd transporter är således ett kvarstående problem för dem eftersom de samtidigt tränar betydligt fler gånger per vecka i jämförelsevis med andra breddföreningar.

Tabell 2. Område Nordost

	Avstånd till träningsplan/-er (km)	Avstånd till närmaste plan som man inte tränar på (km)
18. Marieholm BoIK	-	2,5
19. Bergum IF	0,1	6,5
20. Rannebergen IF	0,1	3,5
21. IF Angered United	-	0,1
22. Gunnilse IS	0,1	1,5
23. Lärje/Angered IF	2,5	2,5
24. Bergsjö IF	0,1	2,5
25. Kortedala IF	1,5	1,25
26. Utbynäs SK	1,25	1,25
27. Grunden BOIS	0,2	2,5
28. Götaholm BK	-	1,25
29. Qviding FIF	1,5 och 3,5 och 1,5	1,5
30. Lunden Överås BK	0,1	1,5
31. IFK Göteborg	0,5 och 1	1,25
32. GAIS	0,1 och 3,5 och 4	1,5
33. Örgryte IS	0,1	1,5

(Författarens bearbetning utifrån kartläggningen)

Centrum är ett till ytan litet område med få föreningar jämfört med de övriga delarna av Göteborgs kommun. Det är ett område där det är svårt att anlägga konstgräsplaner med tanke på ett flertal faktorer, bland annat höga markpriser och att stadsdelarna är i behov av förskolor som har högre prioritet. Detta är anledningar till att föreningar i det här området är tvungna att använda de planer som finns på Heden för att kunna tillgodose sina behov. Att etablera en föreningsägd fullstor 11-manna konstgräsplan är på grund av de höga markpriserna inget alternativ. Det finns ingen elitförening i området och dessa breddföreningar har inte den ekonomi som krävs. Heden och Valhalla IP är knutpunkten i Centrum där föreningar tränar ifall den mest närliggande planen inte räcker till. Valhalla IP är i huvudsak avsatt till elitdamlaget Kopparberg/Göteborg FF, men nyttjas även av andra storklubbar. Framför allt använder man den under snöperioder då det är den enda konstgräsplanen i kommunen som har värmeslingor. Priset att hyra planen då är betydligt högre än vanligtvis och det är endast elitföreningarna som har råd att kosta på sig det till sitt seniorlag i första hand. Valhalla IP är annars en konstgräsplan som ingen förening i område Centrum använder utan istället överlåter nyttjandet till elitklubbarna från område Nordost. Avståndet är inget smärre problem för någon av föreningarna i området, men för att undvika att träna på Heden utnyttjas de 9-mannaplaner med konstgräs som finns tillgängliga i närområdet. Anders Svensson Vallen i Guldheden och Karl Johans Torg i Majorna är två exempel på sådana.

Tabell 3. Område Centrum

	Avstånd till träningsplan/-er (km)	Avstånd till närmaste plan som man inte tränar på (km)
34. Mossen BK	0,1 och 2,5	1,5
35. Guldheden IK	1	1,5
36. Masthuggets BK	-	0,5
37. AzaleaBK/ Göteborgs FF	0,1 och 2,5	2
38. Sandarna BK	1,25 och 4	3

(Författarens bearbetning utifrån kartläggningen)

Område Väster har 15 föreningar som har tillgång till åtta konstgräsplaner. De flesta föreningarna har goda geografiska förutsättningar i avseende på avstånd. Klubbstugorna ligger över lag intill träningsplanen. Tre av de åtta planerna är ägda av föreningar, men fyra av de andra är ändå placerade intill många av de andra klubbarna. Exempel på sådana är

Utsikten BK, Älvsborg FF, Kungsladugård BK, Önnered IK, Näset SK, Proletären FF och Askim IK (se tabell 4). Inga av dessa nämnda föreningar äger sina planer men är lokaliserade precis vid sidan av sin träningsplan. Klubbar där avståndet möjligtvis är ett problem är för dem som har sitt läge i Högsbo, BK Lobo, Öset BK och Slottskogen/Godhem IF. Framför allt är avståndet problematiskt för Styrso där det krävs att man i första hand kommer till fastlandet och i andra hand att man från fastlandet har någorlunda nära till planen. Den närmaste är Önneredsplan som är ägd av IF Väster. I annat fall är det Åkeredsvallen som är väl trafikerad av Näset SK och Proletären FF.

För de flesta föreningar är avståndet inte heller något problem när det gäller närmaste plan som man inte tränar på, ifall behovet av träningstider skulle öka. Förutom Styrso, som i så fall skulle få det än mer problematiskt, är Hovås/Billdal IF. De har Nygårdsplan som föreningsägd, men i andra hand är Kobbegården det närmaste alternativet. De har alltså utifrån den ena aspekten mycket goda geografiska förutsättningar. Utifrån den andra har de avsevärt mycket sämre om medlemsantalet skulle öka eller om man övergår helt till en elitnivåsatsning och behöver fler träningstider per lag i föreningen.

Tabell 4. Område Väster

	Avstånd till träningsplan/-er (km)	Avstånd till närmaste plan som man inte tränar på (km)
39. BK Lobo	-	1,5
40. Öset BK	-	1,5
41. Slottskogen/ Godhem IF	1,5 och 3,5	2,5
42. Utsikten BK	0,1	1,5
43. Älvsborg FF	0,1	1,5
44. Kungsladugård BK	0,1	1,5
45. Önnered IK	0,1	1,5
46. Styrso BK	-	7
47. IF Väster	1,25	0,1
48. Näset SK	0,5	1,25
49. Proletären FF	0,5	1,25
50. Assyriska BK	1,5	1,25
51. Västra Frölunda IF	0,1 och 1,75	1,5
52. Askim IK	0,1	2
53. Hovås/Billdal IF	0,1	5,5

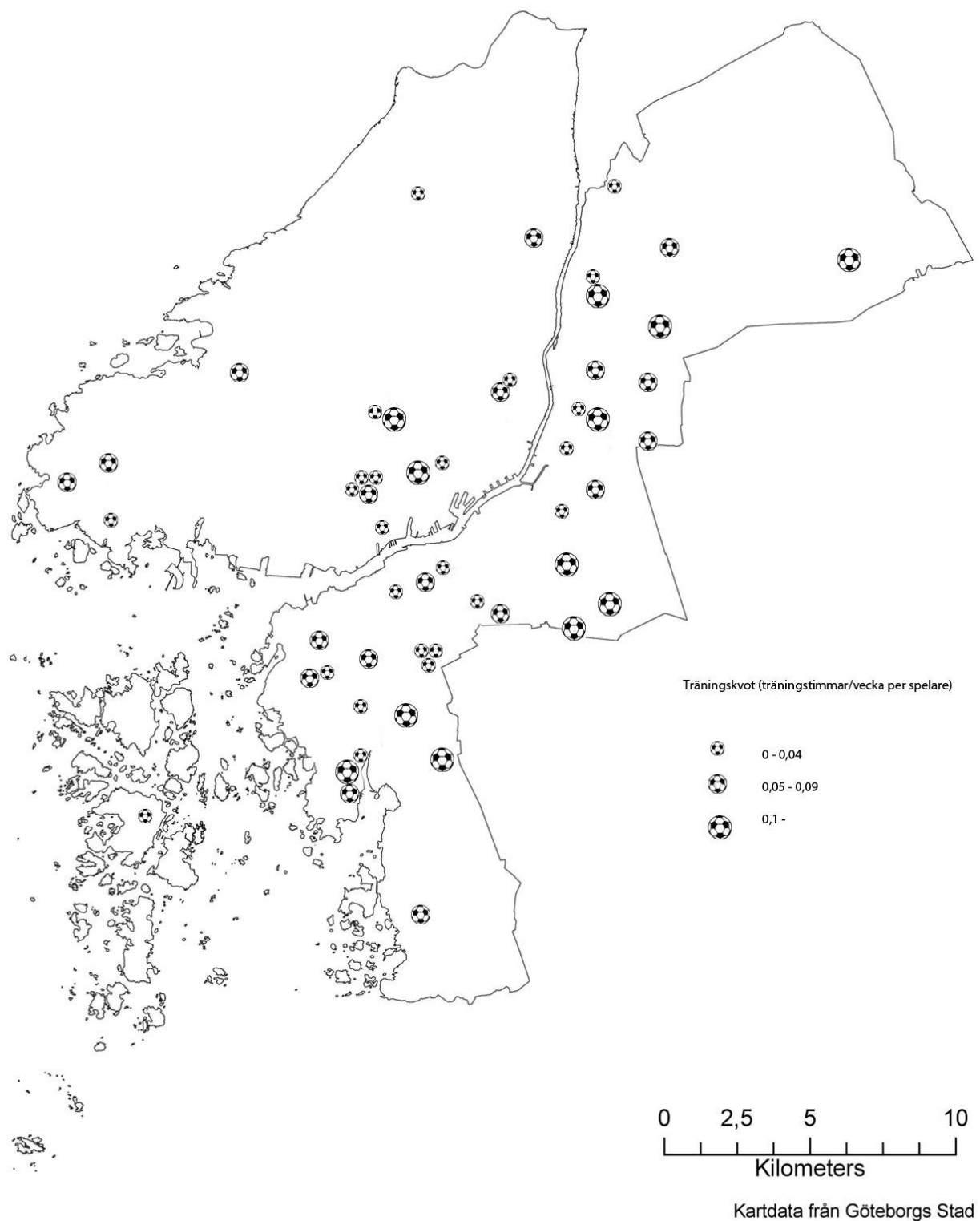
(Författarens bearbetning utifrån kartläggningen)

Sammanfattningsvis har de olika föreningarna olika geografiska förutsättningar med avseende på avstånd. De föreningar som har föreningsägda planer har i regel korta avstånd till sina planer, medan andra har avsevärt mycket längre. För majoriteten av samtliga föreningar är avståndet inget problem, varken till träningsplanen eller till den närmaste därefter. De som behöver förflytta sig längre sträckor för att konstgräs ska vara tillgängligt, mellan 4-7 km, är framför allt Cruz Azul IF, Säve SK och Styrso BK.

6.1.2 Träningsstidsfördelning och nyttjandegrad

Figur 4 och 5 åskådliggör en överblickande bild av vilka föreningar som tränar på vilken konstgräsplan och hur nyttjandegraden av de olika konstgräsplanerna ser ut i Göteborgs kommun. Frågan är hur väl tiderna har fördelats på de olika föreningarna och vilka konstgräsplaner som är mer eller mindre trafikerade. Det visar sig helt klart att vissa föreningar har tillgång till fler träningstimmar än andra. Somliga klubbar har blivit tilldelad 0 timmar/vecka, medan andra tränar upp mot 71 timmar/vecka. Denna fördelning är genomförd

efter GFF:s inbokningar av matcher utefter möten som sker tillsammans med IoFF och föreningar. Eftersom olika föreningar har olika antal medlemmar är det tydligare att skildra hur rättvist tiderna är fördelade genom att titta på hur många träningstimmar en spelare i en förening varje vecka har tillträde till i snitt.

Figur 5. Kartläggning som visar träningstidsfördelningen mellan de olika föreningarna. En fotboll står för en förening. Träningskvotsindex (träningstimmar/vecka per spelare) över vardera förening används som instrument för att redogöra detta. Storleken på fotbollarna står för en viss förenings träningskvot, där små innebär lågt värde och stora innebär högt värde. (Författarens bearbetning utifrån Göteborgs Stads och GFF:s databas och IoFF:s bokningssystem)

I området Hisingen fördelas tider till föreningar som har olika stort medlemsantal, allt från 0 registrerade till 472, och som tillbringar allt från 0 till 29 träningstimmar/vecka (se tabell 5). Studerar man hur träningstiderna är fördelade är den i regel relativt jämnt. Exempel som avviker kraftigt från de övriga är Finlandia/Pallo Arvesgårde IF som har en träningskvot på 0,19. De har ett överskott av träningstimmar i förhållande till det antal medlemmar som finns i föreningen. Tuve IF som tränar på samma plan har nästan dubbelt så stort medlemsantal i klubben men har endast fått en tredjedel så många träningstimmar som Finlandia/Pallo Arvesgårde IF. Ett liknande mönster finns på Sälöfjordsplan där IF Warta har dubbelt antal träningstimmar/vecka per spelare i förhållande till Solvädens FC. I närheten av samma plan har varken Cruz Azul IF eller Neutrala IF några timmar alls på den planen.

Tabell 5. Område Hisingen

	Totalt antal reg./lic. spelare	Träningstimmar /vecka	Träningstimmar /vecka per spelare
1. Torslanda IK	472	25,5	0,05
2. IK Zenith	340	29	0,09
3. Hjuviks AIK	77	4,5	0,06
4. FC Amhult	0	0	0
5. Eriksberg IF	208	2,5	0,01
6. BK Häcken	321	29+29	0,18
7. Cruz Azul IF	157	4	0,03
8. Solvädens FC	47	1,5	0,03
9. Neutrala IF	35	0	0
10. IF Warta	261	15	0,06
11. Lundby IF	129	5,5	0,04
12. Backatorp IF	50	0	0
13. Hisingsbacka FC	239	12,5	0,05
14. Tuve IF	264	6,5	0,02
15. Finlandia/Pallo Arvesgårde IF	156	18,5	0,19
16. Säve SK	185	1,25	0,01
17. Kärra KIF	267	16,5	0,06

(Författarens bearbetning utifrån Göteborgs Stads och GFF:s databas och IoFF:s bokningssystem)

För området Nordost är inte fördelningen av träningstider något större problem. Många av föreningarna har goda förutsättningar för att kunna tillgodose sina behov. Till exempel har Lärje/Angered, som endast tränar på en kommunal anläggning, en träningskvot lika hög som klubbar med föreningsägda planer. I tabell 6 visas att Marieholm BoIK och IF Angered United inte fördelas några träningstider på konstgräsplanerna. Detta stämmer, men relevant att ta hänsyn till, innan man diskuterar rättvisa och orättvisor, är att IF Angered United har tillgång till en 9-manna konstgräshall som Gunnilse IS har äganderätt till. Marieholm BoIK däremot har inte tillgång till några sådana faciliteter som dessa. Även Götaholm har en träningskvot på siffran 0. Föreningen har ett relativt stort antal medlemmar och avståndet till närmaste konstgräsplan är kort. Klubben har trots detta inte någon tillgång till konstgräs. Lunden Överås BK har blivit tilldelad ett lågt antal träningstimmar/vecka per spelare i förhållande till de andra föreningarna i området. De har närhet till Överåsvallen som inte är en särskilt välanvänd anläggning. Utöver Lunden Överås BK är det endast Qviding FIF som vistas där ett fåtal träningspass. Även Bergsjövallen är en konstgräsplan där nyttjandegraden är låg. Föreningar som IFK Göteborg och Utbynäs SK väljer istället att träna på Kviberg. Elitföreningen IFK Göteborg har en träningskvot på 0,35, vilket är den högsta som förekommer bland föreningarna i Göteborgs kommun. Faktum är att de trots detta har mycket bättre förutsättningar än vad som framkommer i mina kartläggningar och i tabell 6. Utöver en konstgräsplan i Skatås, som de har äganderätt till, och tillgång till Kviberg, har de en egen 9-manna konstgräshall, två naturgräsplaner och en 9-manna konstgräsplan precis intill

klubbstugan i Delsjöområdet. Dessutom utnyttjas till viss del en 5-manna konstgräshall på Änglagårdsskolan (delvis finansierad av IFK Göteborg) till träning när den är ledig. Kviberg och konstgräshallen på Änglagårdsskolan används främst av de yngre grupperna i deras akademi, och de övriga av de äldre lagen i föreningen. Tydligt framträder att de föreningar som har egna konstgräsplaner har tillgång till fler träningstider/vecka per spelare. Exempel är Bergum IF, Gunnilse IS, GAIS och Örgryte IS.

Tabell 6. Område Nordost

	Totalt antal reg./lic. spelare	Träningsstimmar /vecka	Träningsstimmar /vecka per spelare
18. Marieholm BoIK	53	0	0
19. Bergum IF	256	29	0,11
20. Rannebergens IF	233	17	0,07
21. IF Angered United	74	0	0
22. Gunnilse IS	294	29	0,1
23. Lärje/Angered IF	171	21,24	0,12
24. Bergsjö IF	47	3	0,06
25. Kortedala IF	41	3	0,07
26. Utbynäs SK	188	16,25	0,09
27. Grunden BOIS	0	4	-
28. Götaholm BK	179	0	0
29. Qviding FIF	496	29,5	0,06
30. Lunden Överås BK	142	13,5	0,01
31. IFK Göteborg	205	71	0,35
32. GAIS	156	9,75+29	0,25
33. Örgryte IS	185	29	0,16

(Författarens bearbetning utifrån Göteborgs Stads och GFF:s databas och IoFF:s bokningssystem)

I område Centrum har Masthugget BK inte blivit tilldelade några träningstider på 11-mannaplan och Sandarna BK har endast ett fåtal timmar att fördela på sina lag. Bättre förutsättningar finns i Guldheden där både Guldheden IK och Mossen BK i princip har tillgång till varsin konstgräsplan. Guldheden IK har en föreningsägd konstgräsplan och ett färre antal medlemmar, och har därmed en högre träningskvot än Mossens BK som har störst medlemsantal av samtliga föreningar i Göteborgs kommun.

Tabell 7. Område Centrum

	Totalt antal reg./lic. spelare	Träningsstimmar /vecka	Träningsstimmar /vecka per spelare
34. Mossens BK	541	38	0,07
35. Guldheden IK	208	1,25	0,01
36. Masthuggets BK	236	0	0
37. Azalea BK /Göteborgs FF	410	31	0,08
38. Sandarna BK	224	7,75	0,03

(Författarens bearbetning utifrån Göteborgs Stads och GFF:s databas och IoFF:s bokningssystem)

Område Väster har tre föreningar som inte har blivit fördelade tider, BK Lobo, Öset BK och Styrso BK. Dessutom har vissa föreningar en låg träningskvot såsom; Önnared IK, Proletären FF och Assyriska BK. Utnyttjandet av de konstgräsplaner som finns är högt i vissa fall och lägre i andra. Apelsinplan är den som används minst, till skillnad mot Ruddalen där fyra föreningar blir fördelade eller bokar in tider. Högst träningskvot har, i det här området, IF Väster och Västra Frölunda IF som har varsin egenägd konstgräsplan, samt att Västra Frölunda IF samtidigt fördelas eller bokar in ett stort antal träningstimmar på Ruddalen.

Tabell 8. Område Väster

	Totalt antal reg./lic. spelare	Träningsstimmar /vecka	Träningsstimmar /vecka per spelare
39. BK Lobo	18	0	0
40. Öset BK	117	0	0
41. Slottskogen /Godhem IF	160	6	0,04
42. Utsikten BK	108	9	0,08
43. Älvsborg FF	446	34	0,08
44. Kungsladugård BK	153	9	0,06
45. Önnered IK	169	4	0,02
46. Styrso BK	96	0	0
47. IF Väster	232	29	0,13
48. Näset SK	451	33	0,07
49. Proletären FF	220	6	0,03
50. Assyriska BK	62	1,5	0,02
51. Västra Frölunda IF	240	15+29	0,18
52. Askim IK	268	26	0,1
53. Hovås/Billdal IF	369	29	0,08

(Författarens bearbetning utifrån Göteborgs Stads och GFF:s databas och IoFF:s bokningssystem)

För att sammanfatta fördelas inte träningstider jämnt föreningarna emellan. De föreningar som har egenägda konstgräsplaner har tillträde till konstgräs betydligt fler timmar än övriga klubbar har och en avsevärt högre träningskvot. Kvoten sträcker sig från 0 till och med 0,35, där vissa föreningar tilldelas allt från 0 träningsstimmar/vecka trots att de har över 100 registrerade spelare till att vissa fördelas upp mot minst 71 träningsstimmar/vecka.

6.2 Geografiska mönster

Genom analys av figur 4 och 5, samt tabellerna 1-8 framträder geografiska mönster och tendenser, vissa tydligare än andra. Huvudsakligen grundar sig det mest tydliga mönstret utifrån diagrammet till höger i figur 2, där man belyser hur markpriset avtar i allt jämn takt som avståndet ökar från stadens kärna oavsett riktning. Om detta appliceras på Göteborg innebär det att marken är som dyrast i Centrum vid Hedens konstgräsplaner och billigast kring Torslandavallen, Klarebergsvallen, Bergum och Nygårdsplan. Detta stämmer till viss del. Det som stämmer är att priset avtar, men inte oavsett riktning från kärnan. Det som modellen inte visar är hur prisskillnaderna ser ut ifall marken ligger vid kusten som Torslandavallen och Nygårdsplan, till skillnad mot om den istället har ett läge längre in i landet som Klarebergsvallen och Bergum. Trots detta finns det ett samband mellan diagrammet i figur 2, antalet konstgräsplaner som en förening tränar på, konstgräsplaners täthet, samt fördelningen av träningstider. Över lag minskar antalet träningsplaner för föreningarna i Göteborgs kommun i takt med avståndet från kärnan. Mitt i staden tränar i princip samtliga föreningar på fler än en plan, medan detta beteende är mer sällsynt hos föreningar som är lokaliserade längre bort i samtliga riktningar. Likaså minskar antalet konstgräsplaner inom ett visst räckhåll i takt med avståndet från kärnan. I kärnområdet i staden är markpriset högt och de flesta föreningar i Centrum har inte den ekonomi som krävs för att ta ett sådant högt kommunalt borgenslån. Antalet föreningsägda konstgräsplaner ökar successivt i takt med avståndet från kärnan. Markpriset sjunker med avståndet och fler föreningar har råd. Tittar man samtidigt på träningskvoten (träningstimmar/vecka per spelare) har samtliga föreningar som äger en konstgräsplan en hög siffra i förhållande till de flesta andra föreningar, i synnerhet de som är lokaliserade i Centrum eller strax utanför. Det som visas är att föreningar med stadig ekonomi har högre tillgänglighet till konstgräsplaner, träningskvoten blir därav

ojämn och det kan därför konstateras att det existerar en problematik kring tillgängligheten till konstgräsplaner och fördelningen av träningstider. Frågan är om problemen även bottnar i något annat, än markprisets förhållande till avstånd från kärnan, och hur problemen kan lösas.

7. Resultat – Intervjustudie

7.1 Bakomliggande orsaker till problematiken

Studien syftar till att åskådliggöra tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun. I det här kapitlet presteras en systematisering av intervjustudien. Tolkning och systematisering baseras på min andra forskningsfråga, det vill säga, vilka förklaringar till de mönster och tendenser som framträder av kartläggningen. Information om intervjustudien hänvisas till kapitel 3.10.

Det är tidigare nämnt att markprisets ökning mot stadens kärna är den avgörande orsaken till att tillgängligheten till konstgräsplaner ser ojämn ut i de olika delarna emellan. Frågan är om problemen även bottnar i något annat, än markprisets förhållande till avstånd från kärnan. Det första intervjustemat, för att besvara min andra frågeställning, handlar om att synliggöra andra bakomliggande orsaker till problemet om tillgängligheten till konstgräsplaner.

Uno ser, förutom arenaverksamheten, idrott som viktig del för livet i en kommun, men om man ser över vilken kommun som helst kommer det visa sig att man inte har valt att lägga breddfotbollsplaner på den mest värdefulla marken. Han ser inte heller någon anledning för Göteborg att anlägga någon mer konstgräsplan i Centrum. Anledningen till konkurrensen som blivit på dessa planer är att föreningar och spontanfotboll söker sig till Centrum. För vissa klubbar underlättar det att träna mitt i staden eftersom de flesta har närhet och lätt att förflytta sig dit. Man väljer, enligt Uno, inte att prioritera anläggning av konstgräs längre ifrån kärnan, men det är mindre konkurrens om marken där vilket gör processen avsevärt mycket lättare. Stadsdelar är samtidigt i behov av annat som är lagreglerat, exempelvis förskolor.

Stefan, Viktor och Jakob som är verksamma i olika fotbollsföreningar samt Klas, Urban och Frej från skolverksamheten har en annan förklaring till problemet och det är att kommunen har en snedvriden fördelning av medlemmar i de olika områdena. De menar att det i vissa områden har för många aktiva per yta som ska fördelas tider till i jämförelsevis med andra. Att det på en del planer är ett stort antal aktiva som söker sig till, medan det är vice versa på andra planer. Uttalanden kring detta kan låta i stil med;

”Det handlar om antalet lag per yta. I Majorna finns det väl 8-9 seniorlag som i princip tävlar om en plan, vilket gör att det är andra lag som får åka till andra ställen för att få träningstider. Alla dessa seniorlagen har inte ungdomsverksamhet. Det är för många lag på för liten yta.” (Stefan)

”Det är mindre konkurrens längre ifrån kärnan, mindre antal föreningar kring en plan. Centralt i stan är det mer föreningar och så konkurrerar man kring samma yta. Om vi tar Torslanda är det tre föreningar på en plan. I stan kan det vara 7 föreningar som konkurrerar om samma yta.” (Urban)

Vilken förening som en person ska tillhöra kan varken GFF eller IoFF styra utan det sker utefter utövarnas val. Det är något som förändras kontinuerligt, att spelare byter föreningar. När många byten sker fram och tillbaka mellan olika föreningar och områden ändras medlemsantalet hela tiden. Detta är något som försvårar anläggningsplaneringen för GFF och IoFF.

En annan faktor som framför allt försvårar arbetet vad gäller fördelning av tider har uppmärksammats, i första hand av intervjustudien från föreningarna. Om en förening har tilldelats en träningsmängd med relativt hög träningskvot i förhållande till andra klubbar gäller det att man får ta ansvar för att fördela dessa träningsstider internt. Detta är ett problem som Stefan och Viktor upplyser oss om i allmänhet. Stefan är kritisk ifrågasätter vilka faktorer

GFF och IoFF tar hänsyn till vid fördelningen av tider. Viktor poängterar att även fördelningen av tider inom de olika föreningarna måste vara centralt styrt.

”...vissa lag som får förtur ska inte ha förtur. Vissa lag som tjuvtränar kör bort andra lag som inte ska göra det och inte får någon bestraffning. De lagen som får tider på fördelningsmötena prioriterar först sina seniorlag före sina ungdomslag, vilket gör att ungdomslagen flyttas till obekväma tider.” (Stefan)

”Vissa klubbar som har många ungdomslag bokar officiellt de tidiga tiderna från 17.00 för sina ungdomslag, men i praktiken är det deras seniorlag som tar de träningstiderna... De (GFF och IoFF) får vara mer polis än vad de är idag. Att se till att ungdomslag verkligen får sina tider och att de inte används av seniorlag. Ungdomslag ska prioriteras före seniorlag på tidiga tider...” (Viktor)

Det har nu visat sig vilka problem som huvudsakligen verkar ligga bakom tillgängligheten till konstgräsplaner. I första hand är det markprisets ökning i förhållande till avståndet från stadskärnan. I övrigt är det att idrottsverksamhet i stadsdelar inte är lagreglerad, utan frivillig, och att annat då har högre prioritet. Trängseln på konstgräsplaner i Centrum grundar sig på att människor söker sig in mot kärnan i staden för att de flesta har närhet till det. I kommunen är inte antalet aktiva jämnt fördelat på de olika konstgräsplanerna. Slutligen är fördelningen av träningstider ojämnt fördelade internt mellan föreningarnas olika lag.

7.2 Förslag på lösningar

Här besvaras min tredje forskningsfråga, vilka förslag på lösningar som aktörer besitter verksamma i anläggningsprocessen, fotbollsföreningar och idrottsgymnasier.

För att öka tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun gäller det att söka lösningar. Från samtliga intervjupersoner är den övergripande lösningen att etablera fler konstgräsplaner i kommunen, även från Uno och Lars sida. De anser att ytterligare ett par anläggningar till är i behov av konstgräs. Uno klargör att nästa steg därefter är att investera i underhållning av dem. Samtliga konstgräsplaner kommer sinom tid att behöva bytas ut. En konstgräsmattas levnadstid är ungefär 6-7 år. Lars försöker lösa problemet föreningarna synliggör, att det är för stort antal aktiva per yta. När det nu pågående projektet med att etablera konstgräsplaner i kommunen är genomfört har han och Uno som målsättning att det i snitt ska vara 3 500 invånare per konstgräsplan.

Lars medger att de på IoFF kan bli bättre på att upplysa föreningar om var det finns lediga tider, för det finns det menar han. Det gäller då att man är villig att förflytta sig något längre sträckor för att få tillträde till konstgräs som underlag. Om man då ska förflytta hävdar Viktor att det måste finnas goda förutsättningar för ungdomar att göra detta. Är det problematiskt att anlägga konstgräsplaner i Centrum och man utan problem behöver kunna transportera sig är hans förslag att hitta ytor att anlägga konstgräs på som är beläget i anslutning till spårvagnslinjerna.

Ett exempel som han förespråkar är Hinsholmen i Långedrag, en gräsyta som få använder, men som både kan bli ett bra alternativ för dem som bor i Centrum, område Väster och möjligtvis även föreningar som Styrso BK. Om man vill ta sig dit med bil finns det parkeringsmöjligheter. Clas ser Viktors poäng med att förädla naturgräsplaner till konstgräs. På Borås arena utnyttjar man planen till fullo. Varför inte göra detsamma på Gamla Ullevi som står tom hela vintern? Kanske måste vi acceptera att vi lever i ett klimat där konstgräs får en större plats.

Urban ser inte några andra lösningar än att anlägga fler konstgräsplaner, men förklarar att konstgräs även fyller en annan funktion i staden ur ett estetiskt perspektiv. Det lyser upp idrottsplatserna i bostadsområden. Däremot till skillnad från honom framlägger Jakob, i Qviding FIF, ett annat resonemang, att effektivisera användningen av vissa konstgräsplaner i större utsträckning.

”Man skulle kunna maximera ytan så mycket som möjligt. För en träningsgrupp på 20 personer kanske man inte behöver egentligen mer än 1/3 utav planen. Kan man se till att man försöker maximera planerna så mycket som möjligt kan detta vara en lösning.” (Jakob)

Han menar att man i vissa fall borde dela in ytan i tre delar. Speciellt om man har en grupp på 20 spelare, då räcker troligtvis en sådan yta till en hel del övningar. Eftersom man ändå fördelar tider inom föreningen är detta lättare att samordna än om olika klubbar ska samsas om samma konstgräsplan. Kommunikationen sinsemellan blir lättare vad gäller träningsplanering om samtliga lag på vardera del av planen har samma klubbtilhörighet.

För att sammanfatta är den huvudsakliga lösningen att etablera fler konstgräsplaner i kommunen. I övrigt bör IoFF bli bättre på att upplysa föreningar om var det finns lediga träningstider, anlägga konstgräs i anslutning till spårvagnslinjerna samt anlägga konstgräs på arenor som Gamla Ullevi. Dessutom kan man effektivisera användningen av vissa konstgräsplaner i större utsträckning genom att låta fler lag eller föreningar dela på samma konstgräsyta.

7.3 Markanvändning av konstgräsplaner dagtid

Min sista forskningsfråga besvaras i detta kapitel, om lärare i specialidrott med inriktning mot fotboll upplever samma problem kring tillgängligheten till konstgräsplaner som föreningar.

När det gäller användningen och tillgängligheten till konstgräsplaner för föreningar handlar det i allra högsta grad om markanvändning kvällstid mellan klockan 17.00 och 21.30. Frågan är om konstgräsplaner kommer till användning den resterande tiden av dagarna.. I IoFF:s bokningsschema har det visat sig att det på dessa tider är ämnade för utbildning, idrottsutbildning i allmänhet, men fotbollsutbildning i synnerhet. Den idrottsutbildning som förekommer är skolverksamhetens idrottsundervisning. Skolor bokar planer för att spela fotboll, ultimate frisbee, brännboll, landhockey, amerikansk fotboll etc. som en del av idrottsämnet. Idrotts högskolan på Göteborgs universitet gör likadant sitt utbildningsupplägg. Antingen i utbildningssyfte för blivande idrottslärarstudenter eller för de som läser idrottsvetenskap.

Beträffande fotbollsutbildning är det i huvudsak GFF som anordnar olika former av utbildning. Det är exempelvis tränar- och domarutbildning, både vardagar och helger. Tränarutbildningen kan numera även studeras genom Göteborgs universitet som utnyttjar Gunnilses konstgräshall som lokal och varar kontinuerligt en gång i veckan under ett års tid. Utöver dessa olika som nyttjar kommunens olika konstgräsplaner domineras det dock av en annan part. I somliga skolor, främst idrottsskolor och idrotts gymnasier, bedrivs specialidrottsundervisning med inriktning mot fotboll som ämne. De använder de närliggande konstgräsplanerna dagtid. Vissa av dessa skolor ligger i Centrum, medan andra lokaliserar kring Kvibergs konstgräsplaner. Samtliga som bedriver verksamhet dagtid på konstgräsplanerna betalar minst fyra gånger mer än vad föreningar gör på kvällstid. Frågan är om de upplever samma problematik kring tillgängligheten till konstgräs som föreningar gör på kvällstid när de antingen har ett centralt läge eller ligger precis intill en annan skola eller gymnasium som också ska bedriva specialidrott fotboll på samma plats.

I Centrum förklarar Urban sin situation. Han bedriver morgonträningar från klockan 07.30 på Hedens konstgräsplaner. Dessa planer är väl använda av föreningar på kvällstid. Föreningar som Cruz Azul IF, Sandarna BK, Azalea BK, Mossens BK och GAIS söker sig alla dit även om det är i olika stor utsträckning. Dagtid menar Urban att det inte förekommer konkurrens om planerna i så hög grad. Han har planerat att lägga morgonträningar från klockan 10.00 i fortsättningen eftersom kroppen har vaknat till liv och är mer mottaglig för sådan typ av aktivitet. Trots detta kommer inte heller detta skapa något problem.. Däremot skapas mer problem på vinterhalvåret när man istället bedriver undervisning inomhus i idrottshallar eller fotbollshallar. I kommunen finns enbart två fotbollshallar, en vid Hjällbovallen och en vid IFK Göteborgs klubbstuga på Kamratgården i Delsjöområdet. Skolan som Urban arbetar på har fått tillgång till IFK Göteborgs konstgräshall för de elever som spelar i klubben. Gymnasiet har upprättat ett samarbete med dem, GAIS, Örgryte IS och Häcken BK. Urban tränar de elever som inte har sin tillhörighet i någon av dessa föreningar. När det gäller tillgången till idrottshallar är fotbollen lågt prioriterad eftersom det har definierats som en utomhusidrott av GFF. Urban berättar att GFF är på väg att upprätta reglering i prioriteringsordningen. Man vill åtminstone se till att de skolor som bedriver specialidrott med inriktning mot fotboll får tillgång till lämpliga idrottshallar. Byggs en till kommunal konstgräshall kommer Urban söka sig dit, säger han, då skolan inte har den ekonomi som krävs för att bygga en egenägd.

Kring Kvibergs konstgräsplaner ligger två idrottsgymnasier vilka konkurrerar, eftersom båda skolorna lägger fotbollsundervisningen på morgnar och förmiddagar mellan 08.30 – 12.00. Än så länge har det inte blivit något problem att få träningstider. Det är två mindre skolor och kan därför genom god dialog sinsemellan samsas. Clas har förhoppningar om att kunna hålla uppe det samarbetet även som skolorna växer. Frej anser att kommunen bör bygga åtminstone en kommunal konstgräshall för att kunna bedriva fotbollsverksamhet bättre på vinterhalvåret. De har därför, i samband med bygget av en ny skola, beslutat att det i skolan ska ingå en konstgräshall med läktare. Skolan tycks ha råd med detta eftersom IFK Göteborg som en framgångsrik fotbollsförening är med och finansierar projektet. Frej menar att en konstgräshall är mycket bättre än en konstgräsplan. En sådan hall är högt efterfrågad större delen av året, september till april. Tillgången till hall under vinterhalvåret när man inte får vistas på konstgräsplanerna är problematisk för båda skolorna. Om Änglagårdskolan bygger en hall förmodar Frej att konkurrensen om den hallen kommer vara hög, och som en effekt kommer konkurrensen kring andra anläggningar att minska.

Kontentan av det hela är konstgräsplaner dagtid används av GFF, Göteborgs universitet och skolverksamhet. Lärare i specialidrott fotboll upplever inte samma problematik som föreningar gällande tillgängligheten till konstgräsplaner. Planerna är betydligt mindre utnyttjade dagtid. Däremot är det svårare för dem att bedriva undervisning när konstgräsplanerna inte är tillgängliga en viss period av vinterhalvåret. Konkurrensen om inomhushallar och konstgräshallar är hög och tillgängligheten därmed beaktansvärt mycket sämre.

7.4 Motsägelser, tendenser och grupperingar

Följande kapitel bygger på en analys kring de motsägelser, tendenser och grupperingar som visat sig existera bland intervjupersonerna vid besvarande av forskningsfrågorna.

Det har kontinuerligt pågått en diskussion om det bör anläggas fler konstgräsplaner. Det är en diskussion som har mynnat ut i att personer blir motsägelsefulla. Uno och Lars står fast vid att behovet inom en snar period snart är täckt. Det kommer att anläggas ett fåtal planer till de

kommande åren. De personer som är verksamma i samband med någon förening propagerar utan tvekan för att det måste anläggas fler konstgräsplaner, och i snabb takt dessutom. Skolverksamheten har andra problem, och anser att kommunen ska lösa deras problem på vinterhalvåret under den perioden då man inte kan använda konstgräsplanerna. När man frågar samtliga intervjupersoner hur mycket mer pengar som bör satsas på förädlandet av planer blickar de tillbaka på den senaste 10:årsperioden som har varit och kommer på sig själva att vara motsägelsefulla. De inser hur mycket pengar man faktiskt har satsat och att det 2002 endast fanns tre konstgräsplaner i hela kommunen. Frågan om i hur stor utsträckning man ska investera i det kvarstår. Lars poängterar vad som händer om man anlägger för många planer.

”Om det finns för många konstgräsplaner, vet man att det alltid går att få attraktiva tider, kommer viljan att boka att bli mindre, för att man vet att det alltid finns någon plan som står tom, och då tänker man att man inte behöver betala för tiden. Om vi får en total överetablering kommer vi ha ett problem med att, inte nog med att vi får mindre intäkter per plan för att inte efterfrågan räcker till, utan det kommer också bli att vissa av de ordinarie tiderna kommer att halka utanför systemet.” (Lars)

Lars ser tendensen att föreningar fortsätter att satsa på föreningsägda planer i allt större utsträckning, inte enbart bland elitföreningar, utan även breddföreningar som har börjat anlägga sina egna 5-mannaplaner. Med tanke på att det 2002 inte fanns en enda egenägd plan av en förening har det hänt en hel del de senaste 10 åren. Helt föreningsägt är det ingen som tror att det kommer bli, men trenden pekar åtminstone åt ett visst håll. I samband med sådana tendenser har man gått från att föreningar lokaliseras dit fotbollsplanerna är till att konstgräsplanerna lokaliseras dit klubbarna är. Vid områden som exempelvis Kviberg anar Lars att det återigen kommer att vända, att nya föreningar kommer att etablera sig vid ett sådant idrottsområde som det planeras att bli.

Om man trots allt ska investera i fler konstgräsplaner vill man också se att det på något sätt visar resultat. Frej tycker det är svårt att mäta, eftersom man exempelvis inte kan titta på antalet fotbollsspelare i landslaget från Göteborg nu jämfört med för 10 år sedan. Uno och Stefan anar en bättre ungdomsfotboll kvalitetsmässigt vad gäller funktionell teknik. Ungdomar slutar inte längre spela fotboll vid 13-14 års ålder menar Uno. Han ser dock risken att det anammas när spelarna senare i åldern börjar spela på naturgräs. Viktor tror dock att spelmässig kvalitetsförändring kommer att yttra sig först om 10-15 år. Lars berättar att tjejfotbollen har ökat avsevärt. Stefan, Jakob och Clas ger en bild av att spontanfotbollen har kommit tillbaka vilket ökar den fysiska aktiviteten.

Intervjustudien visar på grupperingar bland de olika intervjupersonerna, och detta beroende på vilken verksamhet man är aktiv i och representerar. Uno och Lars som arbetar med anläggningsfrågor ser kontinuerligt hur mycket pengar som satsas och vad det genererar, medan de övriga som väntar på att förutsättningarna ständigt ska bli bättre och förväntar sig att de problem som existerar ska lösas.

”Vi är i jämförelse med övriga distrikt i Sverige överlägset bäst vad gäller konstgräs. Förklaringarna till att föreningar aldrig blir nöjda är att man vill träna mer och att man blir mer fokuserad på vissa tider. ”Vi vill inte träna efter kl. 21.00 eller 20.00. Vi vill inte träna på fredag kväll” o.s.v. Är man beredd att träna under sämre omständigheter finns det tider.” (Uno)

Sammanfattningsvis finns det motsägelsefulla åsikter kring i huruvida stor utsträckning man anser att kommunen ska investera i fler konstgräsplaner. Tendensen pekar på att föreningar fortsätter att satsa på föreningsägda planer allt mer. Även om det är svårt att mäta tycks intervjupersonerna se att investeringarna på konstgräsplaner har givit resultat på olika sätt.

Intervjustudien visar på grupperingar mellan de som arbetar med etablering av konstgräsplaner och resterande som utnyttjar dem. Detta yttrar sig i deras åsikter och resonemang.

8. Slutsatser och diskussion

8.1 Slutsatser

Studien syftar till att åskådliggöra tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun och söka förslag på hur tillgängligheten kan förbättras.

Detta sker genom att geografiskt kartlägga 11-manna konstgräsplaner, samt föreningarnas geografiska läge, inom Göteborgs kommun. Utefter detta ska det genom en intervjustudie sökas förklaringar till de generella mönster och tendenser som framträder av kartläggningen, samt förslag till lösningar på den problematik som visar sig existera. Mer specifikt kommer följande frågeställningar att behandlas;

- Vilka geografiska förutsättningar och vilken träningstidsfördelning finns för fotbollsföreningar i Göteborgs kommun beträffande tillgängligheten till konstgräsplaner och till vilken grad utnyttjas dessa?
- Vilka är de viktigaste förklaringarna till de mönster och tendenser som framträder av kartläggningen?
- Vilka förslag på lösningar besitter aktörer verksamma i anläggningsprocessen, fotbollsföreningar och idrottsgymnasier?
- Upplever lärare på idrottsgymnasier med inriktning mot fotboll i Göteborg liknande problem, angående tillgängligheten till konstgräs, som fotbollsföreningarna?

Studien resulterar i att de olika föreningarna har olika geografiska förutsättningar med avseende på avstånd. De föreningar som har föreningsägda planer har i regel korta avstånd till sina planer. Generellt har det visat sig att tider inte fördelas jämnt föreningarna emellan. De föreningar som har egenägda konstgräsplaner har tillträde till konstgräs betydligt fler timmar än övriga klubbar, och har en avsevärt högre träningskvot.

De huvudsakliga problemen som verkar ligga bakom tillgängligheten till konstgräsplaner är markprisets ökning i förhållande till avståndet från stadskärnan och att idrottsverksamhet i stadsdelar inte är lagreglerad. I Centrum grundar sig trängseln på att människor söker sig in mot kärnan i staden. I kommunen är inte antalet aktiva jämnt fördelade på de olika konstgräsplanerna och fördelningen av träningstider är ojämnt fördelade internt mellan föreningarnas olika lag.

Förslag på lösningar för att förbättra tillgängligheten till konstgräsplaner är att etablera fler planer i kommunen. IoFF kan bli bättre på att upplysa föreningar om var det finns lediga tider. Man kan hitta ytor att anlägga konstgräs på som är belägna i anslutning till spårvagnslinjerna, och anlägga konstgräs på arenor som till exempel Gamla Ullevi. Förslag ges även att effektivisera användningen av vissa konstgräsplaner i större utsträckning genom att låta fler lag eller föreningar dela på samma konstgräsyta.

Konstgräsplaner dagtid används främst av GFF, Göteborgs universitet och skolverksamhet. Lärare i specialidrott fotboll upplever inte samma problematik som föreningar gällande tillgängligheten till konstgräsplaner. Däremot är det svårare för dem att bedriva undervisning när konstgräsplanerna inte är tillgängliga en viss period av vinterhalvåret.

8.2 Resultatdiskussion

8.2.1 Tillgänglighet till konstgräsplaner

IoFF, i Göteborg, har valt att, i samarbete med SvFF och GFF, satsa på att förädla grusplaner och anlägga ett antal naturgräsplaner till konstgräsplaner, samt att utöka antalet konstgräsplaner på ytor i Göteborgsområdet som anses vara lämpliga. I fotbollsföreningar inom Göteborgs kommun finns ett omtalat samtalsämne som har uppmärksammats i media, nämligen svårigheten att få träningstider på konstgräsplaner, och i synnerhet bekymret att få tillgänglighet till ”bra” träningstider på konstgräsplaner. Syftet med den här studien har således varit att åskådliggöra tillgängligheten till konstgräsplaner i Göteborgs kommun och söka förslag på hur den kan förbättras.

Det valdes att utifrån två aspekter åskådliggöra tillgängligheten till konstgräsplaner. Den ena är utifrån de geografiska förutsättningar som finns med avseende på avstånd, och den andra är träningstidsfördelning och nyttjandegrad av konstgräsplanerna. Generellt har de olika föreningarna olika geografiska förutsättningar med avseende på avstånd. De föreningar som har föreningägda planer har i regel korta avstånd till sina planer, medan andra har avsevärt mycket längre. För majoriteten av samtliga föreningar är avståndet inget problem, varken till träningsplanen eller till den närmaste därefter. De som behöver förflytta sig längre sträckor för att konstgräs ska vara tillgängligt, mellan 4-7 km, är framför allt Cruz Azul IF, Säve SK och Styrso BK. Säve SK och Styrso BK har inget val än att transportera sig dit. Däremot kan man ana att Cruz Azul IF har valt att boka sina träningstider på Heden eftersom Krokängsplan inte utnyttjas i hög grad. Antagligen är spelarna inte bosatta i området där föreningen är lokaliserad utan har lättare att transportera sig till Centrum. I huvudsak är det alltså Säve SK och Styrso BK som inte har god tillgänglighet till någon konstgräsplan.

Generellt har det visat sig att tider inte fördelas jämnt föreningarna emellan. De föreningar som har egenägda konstgräsplaner har tillträde till konstgräs betydligt fler timmar än övriga klubbar, och har en avsevärt högre träningskvot. Kvoten sträcker sig från 0 till och med 0,35, där vissa föreningar tilldelas allt från 0 träningstimmar/vecka, trots att de har över 100 registrerade spelare, till att vissa fördelas upp mot minst 71 träningstimmar/vecka. Detta resultat strider mot vad GFF (2011) och IoFF (2011) har uttalat sig om. De hävdar att tiderna fördelas jämnt utefter nivå och storlek på förening, samt att alla parter är nöjda efter mötena. Det låter högst osannolikt att sex föreningar, Styrso BK, Öset BK, Masthuggets BK, Götaholm BK, Marieholm BoIK och Backatorp IF, är nöjda när de har en träningskvot på 0 och samtidigt ett medlemsantal på 50-256 personer. De faktorer som GFF (2011) tar hänsyn till vid fördelning av tider är något som kan styrkas i enlighet med tidigare forskning. Augustsson, Patriksson, Stråhlman och Wagnsson (2010) har tidigare visat att de idrottsföreningar som prioriteras är de som bedriver ungdomsverksamhet och är elitinriktade.

Mitt resonemang bygger på rättvisa. I avseende på avstånd är Styrso BK och Säve SK störst behov av att få tillgänglighet till en konstgräsplan. Avståndet för övriga klubbar till närmaste plan är inte är något problem. Angående fördelning av tider bör tider fördelas jämnt. Jag anser att de föreningar som har egenägda planer enbart ska vistas på dessa i första hand. Resterande föreningar ska fördelas tider i avseende på storlek. Är klubbarna som äger sina egna planer i behov av fler tider bör de boka de strötider som finns kvar efter att tider har fördelats till de resterande klubbarna. Jag tror att hänsyn till elitverksamhet bör tonas ner. Min hypotes är att det i slutändan ändå kommer visa sig vilka som är i behov av fler träningstider eftersom en breddförenings lag i de flesta fallen inte är villiga att träna mer än 2-3 gånger per vecka.

8.2.2 Bakomliggande orsaker till problematiken

Det har nu visat sig vilka problem som huvudsakligen verkar ligga bakom tillgängligheten till konstgräsplaner. I första hand är det markprisets ökning i förhållande till avståndet från stadskärnan. För övrigt är det att idrottsverksamhet i stadsdelar inte är lagreglerad, utan frivillig, och att annat då har högre prioritet. Trängseln på konstgräsplaner i Centrum grundar sig på att människor söker sig in mot kärnan i staden. Det är den mest naturliga mötesplatsen. I kommunen är inte antalet aktiva jämnt fördelade på de olika konstgräsplanerna. Slutligen är fördelningen av träningstider ojämnt fördelade internt mellan föreningarnas olika lag.

Beträffande markprisets ökning i förhållande till avståndet är mitt antagande att markpriset över lag kommer att öka, och Göteborg expanderar allt mer. Om befolkningen i staden ökar, ökar också antalet Köpcentrum-områden (se figur 2). De kan växa till sig till mindre Centrum-områden. Detta eftersom fler bosätter sig i ytterområdena, och de arbetslösa, nyanlända invandrare och flyktingar söker sig till områden längre och längre ut från staden, i takt med att förorterna flyttas längre och längre ut. Markpriserna i ytterområdena kommer därmed stiga gradvis. Det som gäller i samband med befolkningsökning i staden är att föreningar utanför Centrum-området i första hand utnyttjar de konstgräsplaner som finns i närheten av föreningen, istället för att lägga träningarna på de planer som finns i Centrum. Det kommer inte minst att underlätta för GFF och IoFF som planerar etablering av planer och fördelning av tider. Planerna i Centrum kommer behöva vara tillgängliga för de föreningar som ingår det området.

Eftersom kravet på idrottsverksamhet i stadsdelar inte är lagreglerad har jag en förståelse för att man väljer att prioritera annat. Alternativen är att man lagreglerar idrott och fritid och hänvisar till Faskungers (2007) tidigare forskning som visar på att den byggda miljön påverkar människors fysiska aktivitet, hälsa och välmående. Alternativt, om det inte är genomförbart, fortsätta att arbeta för att alla stadsdelar ska ha lika förutsättningar till idrott.

Om man som förening vill ha en rättvis fördelning av tiderna föreningarna emellan, gäller det att man som själv som klubb kan fördela tiderna rättvist ungdom- och seniorlag emellan, dock i viss mån i förhållande till spelarnas ålder. Möjligtvis behöver GFF och IoFF granska och se över mer specifikt vilka föreningar som missköter detta. GFF- och IoFF:s ambition är som sagt att de yngre lagen ska träna på tidiga tider och de äldre på senare tider.

8.2.3 Förslag på lösningar

Den huvudsakliga lösningen för att förbättra tillgängligheten till konstgräsplaner är att etablera fler planer i kommunen. I övrigt är det att IoFF kan bli bättre på att upplysa föreningar om var det finns lediga tider, hitta ytor att anlägga konstgräs på som är belägna i anslutning till spårvagnslinjerna, anlägga konstgräs på arenor som Gamla Ullevi, och att effektivisera användningen av vissa konstgräsplaner i större utsträckning genom att låta fler lag eller föreningar dela på samma konstgräsyta.

Att det behövs anläggas nya konstgräsplaner är inte förvånansvärt. Det är något man redan har kunnat konstatera i tidigare studier av Augustsson, Patriksson, Stråhlman och Wagnsson (2010). Där insåg man att de anläggningar som används har hög kvalitet och är funktionella, men att finns ett behov av nya anläggningar. Jag kan hålla med om detta, frågan är var de ska anläggas och hur många som kan anläggas.

Förslaget om att anlägga dem i anslutning till spårvagnslinjerna är en god tanke. Detta förslag följer samma tonläge som Books (2005) tidigare forskning som anser att man behöver söka en funktionell modell för hur idrottsarenor- och anläggningar bör planeras i stadsmiljö. En modell som kan ta hänsyn till transportstruktur, och sociala och kulturella aspekter. Om man ska hitta nya ytor att anlägga konstgräs på menar Grönkvist (2011) att man ska vara säker på att behovet finns och att nyttjadegraden är hög. Förslaget angående Gamla Ullevi har varit aktuellt, men man har beslutat att behålla naturgräset och komplettera med underliggande konstgräs. Jag tycker att man ska acceptera att vi inte har ett klimat som tillåter naturgräs året runt och istället förädla den. Detta skulle avlasta andra konstgräsplaner avsevärt.

När man diskuterar hur många konstgräsplaner som ska anläggas är det även en ekonomisk fråga. En estetisk aspekt som kan vara nyttig att ta till sig är att konstgräsanläggningar, till skillnad mot grusplaner, lyser upp bostadsområdena. Faskunger (2007) har i tidigare forskning tagit upp frågan och spekulerar kring huruvida konstgräs kan påverka människans, inte enbart fysiska hälsa, utan även den mentala. Jag förmodar att miljön ur ett estetiskt perspektiv påverkar den mentala hälsan hos människor. I exemplet med konstgräs anser jag att det är till det positiva, även om naturgräs är det optimala.

För att effektivisera användningen av konstgräsplanerna är förslaget om att IoFF ska upplysa var lediga tider finns ypperligt. Finns den arbetskraften hos dem och förmågan av föreningarna att ta till sig detta så är det förträffligt. Förslaget om att låta fler lag eller föreningar dela på samma konstgräsyta är ett sätt att effektivisera användandet av konstgräsplanerna. Bergvall Virtanen, Johansson, Werme och Hellgren (2008) har i tidigare forskning utvärderat användning av hallar och dessutom kommit fram till en rad andra, enligt mig, förnuftiga rekommendationer som kan effektivisera nyttjandet (se kapitel 5.5).

8.2.4 Markanvändningen av konstgräsplaner dagtid

Konstgräsplaner dagtid används främst av GFF, Göteborgs universitet och skolverksamhet. Lärare i specialidrott fotboll upplever inte samma problematik som föreningar gällande tillgängligheten till konstgräsplaner. Markanvändningen dagtid är betydligt mindre utnyttjad. Däremot är det svårare för dem att bedriva undervisning när konstgräsplanerna inte är tillgängliga en viss period av vinterhalvåret. Konkurrensen om inomhushallar och konstgräshallar är hög och tillgängligheten till dem är mycket sämre.

Anledningarna till att de inte nyttjas i samma utsträckning dagtid som kvällstid beror säkerligen på en rad faktorer, men framförallt förmodar jag att hyran är så pass hög att många skolor inte anser att det är lönsamt. Mina misstankar är, eftersom tillgängligheten är så pass bra dagtid, att skolor använder konstgräsplanerna utan att ha bokat dem och därmed inte betalar för sig. Jag tror dock inte GFF, Göteborgs universitet och skolverksamhet som bedriver specialidrott gör det. De som jag antar inte betalar för sig är den övriga skolverksamheten som använder planerna till idrottsundervisningen och som bara behöver använda dem ett fåtal gånger. Väljer IoFF att sänka priserna så att man kan hyra en konstgräsplan till mer rimliga summor kan möjligtvis skolverksamheten kosta på sig att betala det. Rimliga priser överstiger inte, enligt mig, det dubbla priset mot vad det kostar att hyra planerna kvällstid för föreningar.

Att fler idrottshallar eller konstgräshallar behövs är ett faktum. Inte enbart denna studie, utan som sagt även tidigare studier av Augustsson, Patriksson, Stråhlman och Wagnsson (2010) pekar på detta. Eftersom det finns ett stort behov av att bedriva fotbollsverksamhet inomhus vintertid bör man kanske ta upp diskussionen igen om den verkligen ska kategoriseras som en ren utomhusidrott helt och hållet.

8.3 Anläggningsutveckling – strategi

Göteborgs fotbollsförbund (2011) uttalar sig om att antalet konstgräsplaner kommer att öka i snabb takt de kommande åren fram till och med 2014. Ambitionen är att ingen fotboll ska behöva spelas på grus som underlag. När det gäller spontanfotbollen kommer man att arbeta vidare med att intressera kommuner för anläggningstypen Kulan. Det är en 5-mannaplan med konstgräs alternativt en matta som underlag inramad med staket, två små mål på vardera långsida och monterade basketkorgar ovan målen på vardera kortsida.

Göteborgs fotbollsförbund (2011) har som ambition tillsammans med IoFF att anlägga fler 11-mannaplaner i Göteborgs kommun. Hisingsområdet kommer att få ytterligare en konstgräsplan i Länsmansgården, samt eventuellt en till i Lundby. Område Nordost kommer att få 11-mannaplaner i Lövgärdet, Kortedala, Gamlestan, Utby, Härlanda och Delsjöområdet. I område Centrum håller man på att utreda om det är möjligt att anlägga en plan till i Majorna/Linnéstaden. Område Väster kommer få en plan i Södra Skärgården. Angående utvecklingen av inomhushallar bevakas just nu eventuella möjligheter om att kunna bygga en fullskalig konstgräshall i Svenska Mässan. Man har även tagit upp diskussionen om att sätta tak över Valhalla IP.

Mina spekulationer kring framtiden är att den ser ljus ut vad gäller tillgängligheten till konstgräsplaner och eventuellt konstgräshallar. Jag skulle vilja att man kunde underlätta för en förening som Säve SK. De är i stort behov av en konstgräsplan i jämförelse med andra klubbar. Finns möjligheterna till att anlägga en plan i Majorna/Linné kommer många problem att lösas i Centrumområdet. Är det möjligt att kunna nyttja Svenska Mässan till fotbollsträning vore det ypperligt.

8.4 Framtida forskning

Från och med 2015 kommer samtliga konstgräsplaner som ska anläggas i Göteborgs kommun att vara klara. Detta kommer att innebära en del nya förändringar. Det sägs att det ska anläggas åtta, eventuellt tio, konstgräsplaner till. Detta betyder att tillgängligheten till konstgräsplaner kommer att förbättras avsevärt. Det kommer att finnas en hel del framtida forskning att se fram emot. Det kan då vara intressant att om fem år följa upp och se hur det har artat sig, samt om tio år se huruvida tillgängligheten har förbättrats. Det kommer att behövas utredningar och utvärderingar gällande vilka konstgräsmattor som kommer att behöva bytas ut. Frågan är om man har den ekonomi som krävs för att inom de kommande åren också ha råd att lägga om nya konstgräsmattor. Inom en längre tid behöver man även utreda och utvärdera huruvida allt arbete som genomförts och alla investeringar som gjorts har bidragit till någon form av resultat. I den här studien har det börjats spekulera kring detta, men om 10-15 år gäller det att man kan fastställa något resultat för att investeringarna ska ha setts som lönsamma. Alternativt, är detta början på vad man i framtiden kommer att kalla, ”Konstgräsboom”. Att vi är inne i en tid som senare kommer att ifrågasättas för att intresset svalnat och efterfrågan minskat. Ett annat förslag på forskning är att man ser över tillgängligheten till anläggningar för andra idrotter, exempelvis inomhushallar som ett flertal gånger har kommit på tal i den här undersökningen. Svårare frågor som behöver undersökas är något Kron (2011) tar upp, hur ska man tillgodose alla idrotter?, även de individuella idrotterna som har få aktiva? Spännande svar, på den stora mängden frågor som har väckts, har man förhoppningsvis att se fram emot.

Referenser

Skriftliga referenser

- Andersson, B., Persson, T., Porsne, T. & Schellenberg, T. (2008). *GEO: Geografi för gymnasiet*. Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Andersson, K. & Sandelin, M. (2007). *Vår planet: Geografi A*. Stockholm: Liber AB
- Barrefors, O., Luksepp, K. & Östman, P. (2001). *Geografi: A+B-kurs 2000*. Stockholm: Liber AB
- Bergström, I. (2011). *Från idé till spadtag: Så går planprocessen till*. Göteborg: Göteborgs Stad: Stadsbyggnadskontoret
- Bergvall Virtanen, P., Johansson, M., Werme, B. & Hellgren, Anna Lena. (2008). *Skohornet: Ett projekt om effektivt nyttjande av idrottsanläggningar*. Örebro: Örebro läns Idrottsförbund
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna (2:a uppl.)*. Lund: Studentlitteratur AB
- Eriksson, S. (2007). *Idrott och rörelse i skolan: en studie av idrotten i skolan 2007*. Stockholm: Riksidrottsförbundet
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad (3:e uppl.)*. Vällingby: Norstedts juridik AB
- Faskunger, J. (2007). *Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut
- Grönkvist, U. (2011). *Arenaboom på gott och ont*. Norrtälje: Sport & Affärer Ide´Media
- Johansson, B. (2005). *Specialidrott*. Malmö: SISU idrottsböcker
- Kougioumtzis, K. (2006). *Lärarkulturer och professionskoder: En komparativ studie av idrottslärare i Sverige och Grekland*. Göteborg: Göteborgs universitet
- Lassinantti, R. (2011). *Specialidrott Fotboll: lärares resonemang kring bedömning och betygssättning*. Göteborg: Idrottshögskolan Göteborgs universitet
- Malmgren, S-G. (Red.). (2003). *Norstedts svenska ordbok: En ordbok för alla*. Göteborg: Språkdata och Norstedts Akademiska Förlag
- Schantz, P. (2003:1). *Fysisk aktivitet och hälsa kräver goda miljöer: Vilka är de och hur skapas de?*. Stockholm: Svensk idrottsforskning
- Swahn, J-Ö. (Red.). (1989). *Bra Böckers Lexikon*. Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker
- Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer: inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

Elektroniska referenser

- Blennius, U. (2011:1). *Stadsplanering*. Göteborgs Stads officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Stad
- Blennius, U. (2011:2). *Översiktlig planering*. Göteborgs Stads officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Stad

- Blennius, U. (2011:3). *Vi planerar en stad för alla*. Göteborgs Stads officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Stad
- Blennius, U. (2011:4). *Planprocessen*. Göteborgs Stads officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Stad
- Blennius, U. (2011:5). *Planprocessen enligt ny och gammal plan-och bygglag*. Göteborgs Stads officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Stad
- Idrott & förening. (2011). *Anläggningsstöd*. Idrott- och föreningsförvaltningens officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Stad
- Göteborgs fotbollsförbund. (2011). *Anläggningsutveckling – strategi*. Göteborgs fotbollsförbunds officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Fotbollsförbund
- Kron, L. (2011). *UR Samtiden: Idrott för hela livet: Explosion av nya anläggningar*. Utbildningsradions officiella hemsida, 2011-11. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio AB
- Skolverket. (2011). *Ämne: Specialidrott*. Skolverkets officiella hemsida, 2011-11. Stockholm: Skolverket
- Wistrand, L. (2010). *Planera för verksamheter: ett planeringsunderlag med vägledning för arbete med en näringslivsstruktur som ökar sysselsättningsmöjligheterna*. Göteborgs Stads officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborgs Stad
- Översiktsplanegruppen. (2009). *Översiktsplan för Göteborg Del 1: Utgångspunkter och strategier*. Göteborgs Stads officiella hemsida, 2011-11. Göteborg: Göteborg Stad: Stadsbyggnadskontoret

Muntliga referenser

- Kanslichef Göteborgs fotbollsförbund. (2011-11-08). *Informantintervju*. Göteborg: Göteborgs fotbollsförbund
- Verksamhetschef Idrott- och föreningsförvaltningen. (2011-11-09). *Informantintervju*. Göteborg: Göteborg Stad: Idrott & förening

Bilaga 1: Intervjuguide 1

Informantintervju om kampen om konstgräsplaner

Allmänna frågor:

- Berätta kort om dig själv
- Hur kommer det sig att du arbetar här?
- Hur länge har du varit verksam?
- Vad har du för position?
- Vad är din huvudsakliga uppgift?

Frågor om verksamheten:

- Hur är eran verksamhet uppbyggd?
- Hur ser samarbetet ut mellan IoFF, GFF och lokala fotbollsföreningar/klubbar?
- Vad har en konstgräsplan för lokaliseringsfaktorer?
- Lokaliseras konstgräsplanerna till klubbstugorna eller vice versa?
- Hur ser processen ut vid anläggning av en konstgräsplan från politik, via stadsplanering, till invigning?
- Hur ser fördelningen av träningstider ut?
- Vilka faktorer tar man hänsyn till vid fördelningen av träningstider?
- Hur är bokningssystemet upplagt?
- Exemplet Skatås, som har två kommunalt ägda konstgräsplaner anlagda, hur kommer det sig att de är avsatta för IFK Göteborg och Qviding FIF? Finns det fler liknande exempel bland de kommunalt ägda konstgräsplanerna?
- Är man på väg att gå från kommunalt ägda anläggningar till att föreningar/klubbar etablerar och äger sina egna?
- Exemplet Gunnilsehallen, som är en av de få konstgräshallar som finns i Göteborgs kommun, anser man det är mer eller mindre lönsamt att bygga sådana hallar istället för konstgräsplaner?

Frågor utefter mina frågeställningar:

1. Var är konstgräsplaner och klubbstugor lokaliserade inom Göteborgs kommun?

- Har ni kartlagt konstgräsplanerna (11-manna) och fotbollsföreningarnas klubbstugor i Göteborgs kommun?

- Är ni medvetna om var konstgräsplanerna är lokaliserade i förhållande till fotbollsföreningarnas klubbstugor?

2. Vilka är förklaringarna till de mönster och tendenser som framträder av kartläggningen?

3. Vilka förslag på lösningar finns på den problematik som visar sig existera?

4. Upplever lärare på idrottsgymnasier med inriktning mot fotboll i Göteborg liknande problem angående tillgängligheten till konstgräs som fotbollsföreningarna?

Avslutande frågor:

- Hur ser du generellt på möjligheten till ”bra” träningstider i Göteborgs kommun?
- Anser du att kommunen behöver satsa mer pengar på att bygga fler konstgräsplaner/konstgräshallar?
- Ser du att de satsningar som har gjorts på konstgräsplaner i Göteborgs kommun har givit resultat på något sätt?

Bilaga 2: Intervjuguide 2

Respondentintervju om kampen om konstgräsplaner

Allmänna frågor:

- Berätta kort om dig själv
- Hur kommer det sig att du arbetar här?
- Hur länge har du varit verksam?
- Vad har du för position?
- Vad är din huvudsakliga uppgift?

Frågor om verksamheten:

- Vad har ni för fotbollsfilosofi?
- Hur många träningstimmar/vecka har ni som ambition att ha?
- Vad anses vara "bra" träningstider för er?
- Hur anser du möjligheten till träningstider, eller i synnerhet "bra" träningstider, ser ut i erat fall?
- Vilka faktorer anser ni GFF och IoFF ska ta hänsyn till vid fördelning av träningstider?
- Anser du att kommunen behöver satsa mer pengar på att bygga fler konstgräsplaner/konstgräshallar?
- Har ni i åtanke att bygga en egen konstgräsplan genom kommunalt investeringsbidrag?
- Tror du man är på väg att gå från kommunalt ägda anläggningar till att fotbollsföreningar etablerar och äger sina egna?
- Exemplet Gunnilsehallen, som är en av de få konstgräshallar som finns i Göteborgs kommun, anser ni det är mer eller mindre lönsamt att bygga sådana hallar istället för konstgräsplaner?

Frågor utefter mina frågeställningar:

2. Vilka är förklaringarna till de mönster och tendenser som framträder av kartläggningen?

- Vilka tror du är förklaringarna till att vissa fotbollsföreningar upplever svårigheter med att få "bra" träningstider?

3. Vilka förslag på lösningar finns på den problematik som visar sig existera?

4. Upplever lärare på idrottsskolor och idrottsgymnasier med inriktning mot fotboll i Göteborg liknande problem, angående tillgängligheten till konstgräs, som fotbollsföreningarna?

Avslutande frågor:

- Ser du att de satsningar som har gjorts på konstgräsplaner i Göteborgs kommun har givit resultat på något sätt?

Bilaga 3: Planprocessen – förklaring

1. Hur börjar det?

Idén om att bygga kommer oftast från en fastighetsägare eller från kommunen. Eftersom bland annat översiktsplanen redovisar markanvändningen är det bra att inledningsvis diskutera med stadsbyggnadskontoret. För att en detaljplan ska tas fram krävs först ett genomarbetat förslag.

2. Program

För att bedöma hur platsen bäst kan användas kan kommunen upprätta ett program för området. Programmet beskriver platsen förutsättningar och lämplig markanvändning.

3. Samråd

Programmet ställs ut på samråd på kommunens webbplats och på stadsbyggnadskontoret. Under samrådet kan berörda lämna sina synpunkter. Samrådet ligger till grund för bedömningen om bebyggelse är lämplig och vad man bör tänka på när detaljplan tas fram.

4. Planbesked

När intressenten tagit fram ett förslag kan han begära planbesked, vilket meddelar om kommunen kommer att upprätta en detaljplan eller inte. Om planbeskedet är positivt så anges även en tidplan. Ett negativt planbesked motiveras.

5. Detaljplanen

Detaljplanearbetet består av tre skeden: samråd, granskning och antagande.

Under samrådet ställs ett konkret förslag ut på kommunens webb samt på stadsbyggnadskontoret. Under samrådet går det bra att

lämna synpunkter vilka kan ge anledning till att ändra i projektet. Nästa steg är att kommunen upprättar ett förslag till detaljplan vilket ställs ut till granskning i minst tre veckor.

6. Antagande

Byggnadsnämnden antar sedan detaljplanen. Vissa stora planer och planer som inte följer översiktsplanen ska antas av kommunfullmäktige.

7. Överklagan

Under en treveckorsperiod efter tillkännagivet beslut kan detaljplanen överklagas av de som senast under granskningstiden inkommit med synpunkter.

8. Laga kraft

Om detaljplanen inte överklagas eller om överklagan avslås vinner planen laga kraft och kan genomföras. Fastighetsregleringar kan genomföras, bygglov kan beviljas och spaden kan sättas i marken. Idén som utvecklats under processens gång kan förverkligas.